

کسده لغتتی

یا خود

غزیتنه اوقو چیلره یاردمچی

جیو چیسى :

قابالده معلم فاتح صادق .

ناشرى :

« صباح » کتبخانهسى .

Казань,

Типо-Литографія И. Н. Харитонова
Уголъ Воскресенской и Казанской ул. соб. домъ

جيو چيدن بىرايكى سوز:

صوڭغى وقتلاردا بىگىراكىدە ۱۹۰۵ نچى يىل ۱۷ نچى اوكتابر مانىفېستى اعلان قىلىنغاندىن بېرى بىزنىڭ روسىيە مىلىمانلىرى آراسىدە مطبوعات اشى خېلى آلغە كېتكەن كېيى كۆرۈنە، چۈنكى ۲۰ دىن آرتۇق غىزىتە وژورناللار، مەكتەپ ومدرسەلەر ئىچىن فەنى كىتابلار، اخلاق تۈزەتۈ، فەكر آچۇ ئىچىن گۈزەل رومان و ھىكايەلەر نەشر ايتىلدى.

لەكىن بىزنىڭ ايله بىر دىيادە تۇرمۇدە بولغان ۷ يۈزدىن آرتۇق غىزىتە وژورناللار بولغان بىر اوچ اسويچەرلەر، و « غىزىتەسىز تۇرۇ مەكىن تۈگەل، گادەنىڭ تەربىيەسى ئىچىن آش نىچە كىرەك بولسا، جاننىڭ تەربىيەسى ئىچىن غىزىتە شۇلە درجەدە كىرەك » دىگەن سوزنى چىن كۈڭلەردىن ايتە تۇرغان آمرىقالىلەر كېيى تەرقىننىڭ ايكى بىۈك درجەلەرنە ايرىشكان خەلقلەر آلدەندە اول سوزلارنى آوزغە آلو اويات اش بولسا، فقط نىچە وقتلاردىن بېرى : « غىزىتە او قۇرۇم، بىدەت، غىبەت، بالەكل

سفسطە، آندىن ھېچ بىر فائىدە يوق، ئانڭايلا شىغللىنى
 ھەمىر ضائع قىلىۋ، ئانارغە پىرلىگان آقچەلر قىيامتە
 پىلان بولوب چاغاقچى « سوزلارنى تىببىيەت درجەسىنىڭ
 تەلپىن قىلىۋ، تىشويىش و سوسە سالوب تورمقە اولان
 امام ھىزىرتلر، ايشان پىشانلر تىرىيەسەندە، آلا
 اوپىكەسەندە ايزالوب بىتكان، بىتون ھىسپاتى ھىمىتى
 يوغالغان، كىسك باش، باقرغانلردن اوزا آلمانغان
 بىر ملىتنىڭ ۱۵ دن آرتق غىزىتەنى توقتاتمى آلوب
 باروۋى، خەلقمىزغە آزغەنە بولسەدە تشكر ايتىدۇ
 تورغان ھاللىرىدۇر.

مۇنە بوۋاش خەلقەدە اوقۇ ھىسى اويغانغان،
 دىنيا ھالىدىن خەبەردار، ھېچ توقتالمى آغوب تورمقە
 اولان مەشىت درياسىدىن بىر يوتوم بولسەدە، اچەرگە
 قولپىن سوزغان، ماضىنىڭ تاتلى خىياللىرى ايلە گە
 ھەمراۋىدۇرماي، مەڭ تورلى قورقۇنچىلر، ئۇللا نىندى
 قاراڭغۇلۇقار ايلە كىلىمكەدە اولان مەرىھىتىز استىقبالنى
 نىچىك قارشو آلو فەكرىنە كرگان ايكامىنە بىيك
 زور دىلىلر.

لكن بىزنىڭ آرادە شول ياش مەتبوعاتىنى اوقۇپ
 استفادە قىلۇرغە طررشوچىلارنىڭ كوبراكى ياش
 اوسەر شاكردلر، يا كىيغەنە فەكرى آچلۇپ كىلەمكە
 بولغان اسخولاستىكەنىڭ ۷ - ۸ سىنەلر تىرىيەسىندە
 مەڭ بىلا ايله آرنغە آق اوستىكە قارا تانۇغان سوداگر،
 پرىكاشچىك، اىگىنچى واشچى خەلقلردىر. شوشى
 نەقشە نەزەردىن ياڭى مەتبوعاتىنى شونلارنىڭ فائىدە -
 لانوردى شىوۋە وتل ايله يازو طىبەئى لازم بولسىدە
 لىكن سوز آراسىدە ياڭى اصطلاح و عربچە ھەم
 باشقە تىللردىن آزالاشوب مەنالرى ھەركەمگە مەلۇم
 بولۇپ يەنە كان سوزلردە اوچرامقەدەردىر. (البتە
 بوتلىرىنىڭ اشلەنمەكەندىن بولسە كىرك) .

شوكارغە كۆرە نىندىلى اخلاص و درد ايله
 قولىنە آلۇپ اوقۇرغە توتىنغان كىشىلر شوندىلى
 ياش سوزلارنىڭ مەنالرىنە تەمام توشىنۇپ يەنە
 آلمانغا غەزىتەلردىن تىيوشلى قەد فائىدەلانە االمىلر.
 بولمىسە نىچە جەتەندىن ضررلىدىر. بىردىن خەلق آراسىدە
 فەكر آچلۇ، مەلۇمات ھاسىل قىلۇ ھوسىلرىنى توقتاتما،

ايكنچى دن اوقوغه يا كا يا كاغنه كوكل قويوب
 كيله تورغان افندىلرنىڭ اوقودن غىرت واخللاصلىرى
 قايتوغه سبب بولا . زىرا بىر نرسەگە قاراپ قارايدى.
 آرتق معنا چاغارا آلمادىدە . آكارىدىن كوكل قايتووى
 نىچە مرتبە تىجربە قىلىنغان مادە در . براونىڭ
 اوقودن غىرتى قايتىسە : اوزم تمام آكارماغان
 نرسەگە نىكە يوقىغە آقچە بىررگە «فكرينه كرويدى»
 بىك جىگىلدر . بوايسە يا كاغنه آياقغە باصوب
 كىلمىكە بولغان مطبوعات ايچون قورقنچلى بر حالدر .
 احتمالكە بىزنىڭ آرادە لزومنىچە مطبوعاتىمىزنىڭ تارالا
 آلماويدە بلكە شوندىن .

اوپرىشلردە غزىتە حقنىدە سوز چىغانىدە
 « غزىتە نى بىك اوقىسى ايدىدە ، لىكن كىوب
 سوزلىرىنىڭ معناسىنى بىلۇپ بولمى ، بر مقالەدە ۵-۶
 سوز بىلمەدىكىمى اول تمام آكارلىقى قالا ، آندىن
 سوزنىڭ حتى اوقودىدە كوكل قايتا » دىگەن
 سوزلارنى كىوب ايشتىدىكىمى ، غزىتە آلورغە
 دلالت قىلدغىدە : « مېن فلان و فلان غزىتە نىدە »

آلۇب قارادىمىدە آرتۇق مەنە چاغارا آلمادىم ، اينىدى
بوسىغىنە آلدەرتام چۈنكى بوسىنىڭ تىلى جىڭگىل
آڭغارۇب بولالا » دىگان سوزلارنى ايشىتە ايشىتەدە
جوداب بىتدىم .

ينە غزىتە اوقۇچىلاردىن كۇب كىشى : « فلان
سوزنىڭ مەناسى نىچكى ، بوسوز نى مەنادە » ھەمدە
« غزىتە اوقۇغاندە ئىللە نى قىر چىت سوزلار چاغ
شونلارنىڭ مەنالىرىنى بىلدەرتە تۇرغان لغت كىتابى
سەزدە يوقمى ؟ » دىوب ھەمىشە سوراۋلارىدە
اوقۇچىلارمىزنىڭ خىلى غزىتەلەردە كى ياتىراق سوزلارنىڭ
مەنالىرىنى بىلە آلماولرىنى بىك آچق كورستەدر .
بىن اوزم غزىتەلەرنىڭ تارالۇ و كۇبايىۋىنى
چىن كوكلىمدىن تەلە كانگە كورە ، ھەمدە يوغارىدە
ايتلىگان سوزلارنىڭ كۇبىسىنە جەۋل بىرەسىم
كىلمە كانگە ، مەتبۇعاتمىزنىڭ كورنۇب تۇرمۇدە
بولغان شول آوروپىنە آزغىنە بولسىدە فائىدەسى
لۇلماسمى امىدى ايلە غزىتە و ژورنال ھەم رسالەلەردە
چەققە بولغان مەنالىرى (كۇب كىشىگە) تەمام بىلەنۇب

يتمىگان سوزلارنى جىوب بىرلەخت كىتابى تىرتىپ
قىلۇغە باطرچىلىق قىلدىم .

بۇ بايىدە اوزمنىڭ كىمچىلىكىمنى بىر توڭلەكە
مىرتىبە اعتراف ايتىسەمدە بىردىن بۇنداق رسالەنىڭ
اوزمنىڭ آرادە بۇ كۈنگە قىر كورنىماۋى ،
ايكنچىدىن كوڭلەكى آرزۇ بۇنى قارالارغە
مجبۇر قىلدى .

بۇ لغىچەدىن اوقۇچىلار فائىدە آلۇرلۇرى
يوقمۇ ؟ آنىسى ايكىنچى مىسئەلە . بىن ھەر ايكى
تقىدىردەدە اوزمنى چىن بىختىار بىلە چىكىن .
بىنىم قىلمە سارلۇوم فقط امىد اوزرىنىدەر .
دنىيادەغى قولى قىلم توتۇب يازۇچىلاردىن ھىچ بىر
اۋى اوزرىنى ھىس ظىن ايلە يا خود بىنىم يازدىقىدىن
مطلق استفادە قىلالاچقىلار فكىرىلە بىر اثر مىدانە
كىتۇرگانى يوقىدەر .

فقط شۇل دنىيا تولغان آثار قىلمىيە ، امىد
دىۋلىگان بىك قىممەتلى سوزنىڭ ياردىمىلە تاراتلەشلىر
و بارلىقىغە كىلەشلىرىدەر .

بىن بۇندە سوز آراسىندە بىك كۈب استعمال
ايتلمىكە بولغان سوزلارنىڭ كىچىم .
مجموعسى بىر مەڭ قىر سوز اولوب قاراب تاپى
جىڭگىل اولسون دىيە الفبا تىرىبى ايله يازدم .
هر سوزگە اوز بىزنىڭ تىلدىن معناسى بولغان
سوزلارنىڭ هر بىر معنالىرىنى (۱) كىرى واو ايله كىنە
آيرا باردىم . بعضى بىر آورراق معنالىلرغە مثال
ايله دە كورستوب اوزدم .

ف . صادقى .
قاپال — ىدى صو .

کسه لغتی

یا خود

غزیتته اوقو چیلره یاردمچی

غزیتہ اسمی .

۱۵۶۳ نچى يىلدا ،، وندىك ” جەھورىتى ايله
عثمانلىلار آراسىدا بولغان صوغشەغى واقعه لىرى
يازوب تاراتمىشلىرى صوگرە شول خبرلەر يازلغان كاغدىنى
،، غزىتتە ” دىنلەگەن بىر كىچىك رومالىلارنىڭ كەش
آقچەلىرىنى ساتلىدىغاندىن آخىرىدا ھەتتە ھەرقايسى
خبرلەر يازلغان كاغەزگە علم بولۇپ كىتمەشلىرى .

ایک ایسکی غزیتہ .

قطاينىڭ ، پىكىن “ شەرىدە چىقىمىدە اولان
غزىتەدر . آنارغە بىر مىڭ يىلدىن آرتىق حساب
قىلالىر ، اوزى سارى يىفاك ماتىرىيە اوزرىنى
باصلىمىدەدر .

۱۵۶۳ نجى يىلدە چىغارلا باشلانغانىدى.

2

دنياده ايك كوب تارالمقده اولان پاريزده غى
 "پتى ژورنال" اسملى غزيتته هر باصلغانده
 برميليون نسخه .

آندىن صوڭ لوندىندە ،، تىدا غراف “ اسملى
 غزىتە ۶۵۰ مڭ نىسخە ،
 آندىن صوڭ آمرىقادە ،، نىويورق ھىرالڭ “
 اسملى غزىتە ۱۹۰ مڭ نىسخە چىقادى . ھەرنومرى
 ۱۶ - ۲۴ كاغىد ، يەكشەنبە كۈنلىرىدە ۴۲ - ۵۰ صحىفە
 اولارق تارالمىقدەدر .
 بىتون . يەريوزىندە ۷۰ مڭ مىقدارىندە غزىتە . . .
 اولوب ، يىلىدە اورتاچە حساب ايلە ۲۰ مىليون
 نىسخە باصلادر .

تۈرلى مەملىكەتلەردە كى غزىتە وژورناللىرىنىڭ حسابى .

۲۰,۰۰۰	جماھىر مەتفقە ،، آمرىقادە “
۶۴۰۰	گىرمانىيەدە
۶۳۰۰	فرانسىيەدە
۴۲۰۰	آنگلىيەدە
۲۶۰۰	آۋستىرىيەدە
۲۰۰۰	ياپونىيەدە
۱۸۰۰	اىتالىيەدە

۱۰۵۰	بلجیقهده
۹۰۰	ایسپانیاده
۷۷۵	روسیهده
۷۰۰	اسویچرهده
۵۳۰	برازیلیهده
۴۵۰	اسویچ نورویچده
۲۵۰	پورتگیزده
۳۹۰	دانیمارقهده
۲۰۰	یونانده
۱۲۰	ترکیه (عثمانلیده)
۱۰۵	رومانیاده
۶۰	صیربیاده

حاضر البته بو حسابدن کوب آرتقان بولسه کیرک .

غزیده قرائتخانه سی .

معلومدرکه آمریقاییلر غزیده دن باشقه تورا
آلمیلر آنلر ایچ-ون صو و آش نه قدر کیرک
اولسه غزیده لرده شولا یوقدر، آنده بانقه چیلردن
باشلاب آرباچیلر غه قدر هر تورلی صنف غزیده

اوقو ايله مشغولدر. لکن غزیتەلرنڭ بتون فصلینی قاراب اوقوب چغو بیک مشکل، همدە هر فصلی ايله فائده لاناوچیدە بولماغانغە « نیوروق » شهرندە بیک زور مکمل قرائتخانه اولوب : سیاست، اقتصاد، ادبیات، معیشت، سودا و باشقەلرە مخصوص بولمەلر باردر. بناءعلیه هر کم نیندای مسئله حقندە قاریسی و فائده لانه سی کیلسە شول بولمەگە کروپ اوقو مقدهدر.

کارابده غزیتە .

شمالی آمریقاده « نیویورق » اسملی کارابده کوندەلک « اوقیان و اوی » اسملی غزیتە نشور قیلنە مقدهدر.

خوش ایسلی غزیتە .

آنگلیهده « تی یوانینکە نیوازانٹ پوست » اسملی غزیتە آل کاغدگە اوزینه مخصوص خوش ایسلی قارا ايله باصلوب، اوقو غانده بیک اعلا ایسی کیلوب تور مقدهدر.

ايك زور غزىتە.

۱۸۵۷ نچى يىلدە آمريقادە نيويورق شەھرىدە چىقىش بىر غزىتە ۸ صحىفە اولوب ھەر صحىفەنىڭ اوزونلىقى بىر آرشىن ۱۴ ۋىرشوك، كىڭلىكى ۲۰ ۋىرشوك ھەرىتەدە ۱۳ ستون (باغانا) باردى. بىر نەخەسى ۷۰ تىن.

ايك كىچىك غزىتە.

ياپونىيەدە „خاقوداتو“ شەھرىدە اولوب تاباغى اوين قارتاسىنىڭ يىتى قىرگىنە، اوزى كۈندەلك اولوب مشترىسى دە كۈبلىرى.

آلوچىسىنى استراخاوايت ايتە

تورغان غزىتە.

آنكلىدە «اىلىكتريكس» اسملى ژورنال اعلان قىلغان: اگر براو اىلىكتىرىق سىبىلى اولوبدە كىسەسندە شول ژورنال تاباسە اولكان آدمنىڭ ياقىنلىرىنە ۲۰۰ فونت استىرلىنغ پىرەچك (استىرلىنغ ۶،۳۰ تىن).

اورامغه طاشلانا طورغان غزیتەلر.
بوشلای تاراتودن باشقه کوچەارگە طاشلانا
تورغان غزیتەلر خصوصاً اۆلگى نومرلرى بىك
كوب بولادر.

۱۸۶۳ نچى يىلدە « پەتى ژورنال » اسملى
غزیتەنڭ ايهسى اۆلگى نومرنى بتون فرانسەغە
۵ مىليون نىسخە تاشلاتدۇر.

جاولقى غزیتە .

ايسپانىيانڭ پايتختى اولان مادرىد شەرنده
جمەەلق مـزاحچى غزیتە بىك ھىبت پلاتئاغە
باصلادر. اوب اوقوغاندن صوڭ جوساڭ
بويالوى ھىچ بىلگوسىز كىتوب ياخشى قول
يالغى بولادر. بو ژورنال عادەتدن طش اعتباردەدر.

اوغرىلار غزیتەسى .

آمرىقـادە اىلمىرسكى تورمەدە بىك ماھر
اوغرىلار طرفندىن « تىزومارى » اسملى غزیتە
مخصوص اوغرىلار ايچـون نـشر قىلىنمىدەدر.

بو غزيتە ۱۸۹۳ نچى يىلدە „پروكسل“ شەرىنىڭ
ۋىستافكەسندە الوغ اعتبار قازانمشىدۇر.

صوقرلر غزيتەسى .

فرانسىيەدە صوقرلارنىڭ اوزلرىنە مخصوص اىكى
ژورناللرى باردۇر. „ژوئى برييل“ اسملىسى
جەھەلق، „ريژووبرييل“ اسملىسى آيلاقىدۇر.

اىك قىمتلى تىليغرام .

„تايمس“ غزيتەسىنىڭ ۱۸۹۳ نچى يىلدە
فرانسوزلارنىڭ داشومادە صوغشى وقتىدە ادارەنىڭ
صوراوى بوينچە غزيتەنىڭ خبىرى بىر صوتىش
حقىدە حسابنى تىليغرام ايلە پىروپ شوگارىغە
ادارەسى ۱۴ مىڭ سوم تولەمشىدۇر.

غرونتلاندى غزيتەسى .

غرونتلاندى آتاۋىدە غوتتاب شەرىدە آيلاق
ايسكىمىر تلىدە „كالوريكىمى“ اسملى بىر
غزيتە چىقاردۇ. حقى : يلىنە بىر سوبول (سوسار
كېى تىرسى قىمت حيوان) ۳ آيغە ۲ اورداك ،
واقلاپ ساتقاندا ھەر نوۋرى بىر طاۋىقىدۇر.

چېنلارنى اولتېرە تورغان غزىتە .

آمرىقادە بىر غزىتەنىڭ ناشرى شولە روشچە

املان تاراتقان : « اوللردە وقىردە اشلاوچىلار

آراسىندە چېن بىك كۈب اولدىغىدىن اشىدىن نوقتاپ

اوقوعان آرادە بىك خفا قىلالار ، مونا شونلارنىڭ

خفاسىدىن قوتلور ايچون بىنم غزىتەنىڭ ايكنچى

ياغىدە چېنلارنى اولتېرە تورغان دارو سورتلىمىش .

ياقۇغە كىلگەن بىر چېن اولادى . بىنئەلىيە چېنلارنىڭ

خفاسىدىن باشقە ، غزىتە بىك حضورايلە اوقولاچقىر . »

لغت لری آ

آبرازاونی = او قوغان، آچق فکرلی کشی.
آبرازاۋانیه = او قو، آغارو، علم، بلو.
آبونہ = غزیتہ گہ آلوچی بولوب یازلوب
قوبو.

آثار عتیقه = ایسکی لردن قالغان نرسه لر.
ایو، ساوت، قورال. خان مسجدی آثار عتیقه دندر.
آودیتوریه = در سخانه، الوغ عالمدرنگ
شاگردلره سبق بیرہ تورغان ییر، سبق اورنی.
آو دینسیه = پادشاهنک چیت پادشاهلردن
کیلگان وکیللر ایله کورشوی.

آپلودیسیمینت = جیولوشلردہ براونک سویله.
گان سوزینه شادلق اظهار قیلوب قبول ایتو
علامتی ایچون قول چابو.

آخران = صاقلار.

آدمیرال = صو تورہ سی، صوغش پراخودلر.
ندہغی باشلق.

آدمینیستراتسیه = بر اش تاپشیرلغان
 توره، ناچالنیك، گوپیرناتور، اویازدی
 ناچالنیك، پرستوف لر آدمینیستراتسیه دندیر
 آرتیست = اوتکن، جیتز، تماشاخانه ده اوینا
 وچی. اول بیك یاخشی آرتیستدیر.

اراتور = بیك تملی تاتلی قیلوب یاخشی
 سویلی بلوچی، اوگتچی.

آرتیزیان قودغی = بوراو ایله گنه قاز
 لوب بیك تیران یرلردن صو چقارلغان
 قودق، صووی کوپشه لردن کیلوب تورادر.
 آرخیتیکتور = اویلر یاسا و علمینی بلوچی،
 هم پلان سزوچی.

بومسجدنك پلانینی فلان آرخیتیکتور یاصادی
 آرگانیزاتسیه = قویو، اشنك یولغه رهنکه
 توشوی، براسککه کیلو، تمام برگو، بزنك
 خلقد، آرگانیزاتسیه یوق.

آرگینالنى = تحقىقلى، توبىلاب، بىك اويىلاب
 بلوب يورگزوچى، باصه خانه ده گى آنا
 نسخه گده آرگینال ديلره

آرميا = قورى ير عسكرى.

آزوت = هوانىڭ بركىسه گى، ناچار هوا، اگر
 بو هوا كوب بولسه اوت يانماس، جانلى
 حيوان حاضر اولار.

آزيا = ير يوزىنىڭ بيشكه بولنگان قورى
 يرنىڭ ايكى زورسى. قىطاي، ياپون آزىاده در.
 آسمىلاتسىيه = اوزىنه موافق قىلو، اوزىنه
 ايلاندررگه طرشو.

آسترانوميه = هيئت علمى.

آطلاس = يرنىڭ كاغد اوزرىنه توشرا لكان
 پلانى.

آطمو سفيرى = يرنى چولغاب آلتان هوا.

آفريقا = يرنىڭ بر بولىكى اوچىنچى قسىمى.
 مصر شهورى آفريقا قطعه سىك.

آفيسىيالىنى = رىسمى

آفېشا = اعلان، اعلام.

آگرارنى = ىر حقىدەغى اش، ىر مسئلەسى

آگىتاتسىيە = خلقىنى اوياتو، فكر آچو.

آگىتاتور = ىر اشنىڭ فائىدەلى ياخود ضررلى

اىكانىنى خلقغە سويلاب بلىروچى فكر آچوچى

آلبوم = ەر تورلى رسم، صورتلار قويسار

ايچون كىتاب كىبى ىر نرسەدر.

آلكوگول = آراقى اسپىرتى.

آرىستوقراتىيە = پادشاهلىقىدەغى الەغلر.

آمرىقا = ىرنىڭ ۷ نچى بويىگى.

آمنىستىيە = عفو قىلو، عىبلىلارنىڭ عىبىنى

كىچو، يارلقاو.

آنارخىيا = باشلىقسىزلىق، زاكون تىرتىبكە قاراماو

چىلق، باش باشتاقلىق.

آنارخىست = آنارخىيا فكرىدەگى كىشى.

آنتراقت = مجلسنى توقتاتوب تورو، تياتردە
 ايكى اوين آراسىندە توقتاو. آنتراقت وقتىدە
 چغوب كردم.

آنترىكە = حيلە، آلداو.

انتى = خلاف، قارشى، ضد، آنتى خرىستىيان-
 نىزم، خرىستىيانلىقغە قارشى.

اوروپا = يرنىڭ ۲نچى قىسمى. فرانسىيە، گېرمانىيە،
 انگلىيەلر اوروپادەدر.

آوستراليا = يرنىڭ بېشىنچى بۆلىگى.

اۋتانومىيا = ادارە، مختارىيە، بىر خەلقنىڭ بىر
 پادىشاھ قول آستىدە تۇرسەدە اوزلىرىنىڭ تەرتىپ
 زاكونلىرى بىلە يۈرگۈزۈلۈرى.

اۋتور = كۆڭلىدىن اويلاپ كىتاب رىسالى
 كىي ياكى نرسە چقارۋچى.

اۋتوموبىل = آتسىز، ايليكتىرىق، اوت،
 بىننىن بىلە يۈرى تۇرغان آربا.

۱.

ابتدائی = ایك اۆل بولاچق، باشلانغیچە،
مکتب ابتدائی = یاگی اوقی باشلانغان
بالالارغە خاص بولغان الك وایك توبەنگی
مکتب .

ابداع = بار قیلو، بارلقغە کیتورو.
اثبات = توبلی وتازا قیلو، دلیل شاهدلر ایله
بر نرسەنک راستلغینی چغارمق، سوزگنی
اثبات قیلا آلدگمی؟

اثر = علامت، بیلگی، بر نرسەنک بارلغینه
دلیل، براونک بارلقغە کیتورگان نرسەسى.
کتاب باصو هنری غوتنبیرغ اثریدر.

اتحاد { برلك، برلشو، بر فکردە بولو، قوشلو،
اتفاق { مسلمانلر اتحاد واتفاق اوزوندە بولورغە
کیرک.

اجنبی = یات، باشقە، پادشاهنیقی.
اجتماع = جیولوشو، بریرگە کیلو، برگو.

أجره = حق، جال، اش حقى..

اجرا = بر اش ويا زا كونهى يور گزو.

اجزاخانه = دار و لر صا توله تورغان ير، آيتىكا.

احاطه = چولغاب آلو، ايلاندر وب آلو،

اوراب آلو، بو او ي قىما ايله احاطه قىلنغاندر.

احتياط = صاقلق، كىله چكده كىرك بولور ئلى

ديوب صاقلاب تور و. اول احتياطلى كشيدير.

احسان = ياخشىلىق، كوركاملق قىلو، بولشوه

فائدهلى كشى.

احوال عموميه = خلق اشى، يورت حاللىرى.

اخبار = خبرلر.

اخبار جديده = ياكى خبرلر.

اخبار داخليه = بر پادشاهلىقنىڭ اچنده

بولغان خبرلر، اشلىر.

اخبار خارجيه = طشقى، باشقه پادشا-

هلقلىرىده غى خبرلر.

اختلال = داو، زىنجال، زيان، مەملەكت اچنده

• اولتىرىش قىلىش.

اختلاف = تورلى اويدە بولۇ، بىرگىماو .

اختراع = اويىلاب چىقارۇ، اۆلدىدە بولماغان بىر

نرسەنى ميدانغە قويۇ.

صوڭ زمانىدە پىراخود، تىلىغىرام، تىلىفونلار...

اختراع قىلىندى.

اخطار = بىلگىرتۇ، ايسىكە توشىرو، ھاي بىلمى

قالدىم سىز اخطار قىلىۋ كىرك ايدىڭىز!

ادا = اوتىاۋ، بورچى كىبى بىروۋى تىوشلى

نرسەلەرنى تولاۋ.

نىمازگىنى ادا قىلدىڭمى؟ بورچىگىنى ادا قىل!

ادارە = اش يورگىزۇ، ايلاندىرو، بىراشنىڭ ويا

بىر شىركىت قومپانىيەدە بىر باشلىقنىڭ قول آستىدە

بولغان ھىيئەت، كەشىلەر.

غزىتە ادارەسى، تىلىغىراف ادارەسى .

ادارە = جەھورىيە = نىسلىدىن نىسلىگە، كوچۇب

يورى تورغان بىلىگىلى بىر پادشاھ اولماي،

بلكە وقتىچە غنە خەلقنىڭ اوزى صايلاب

قويغان پادشاھ ايله اداره قىلىنىو .

ادارهء مستقله = پادشاھلىق اتىادن اوغلغە

كوچوب ھىچ كىمنىڭ كىيىش و اتفاقىدىن

باشقە يالغز پادشاھنىڭ فىكرى ايله گنە

اداره قىلىنغان پادشاھلىق .

ادارهء مشروطه = پادشاھنىڭ اش قىلووى

خلىق طرفىدىن صايلانغان و كىيىللىرىنىڭ كىيىش

ايله گنە يورگىزىلگەن پادشاھلىق .

{	ادارهء محليہ
	ادارهء مختاريہ

آفتانوميا

ادارهء مركزيہ = سينترالىنى كومىتيت .

ادارهء خانه = ھراشنى قارى تورغان ھرنى

قدر كشيلىرىنىڭ جىولوشوب اش قىلاتورغان اورن .

بو غزىتەنىڭ اداره خانەسى فلان اورامدە .

ادارهء روحانيہ = دين اشلىرىنى قارى تورغان

محكمە . ھزنىڭ ادارهء روحانيہ اوفاشەرنىدە .

ادبيات = ھندىن باشقە ھلىم ، ھلوم ادبىيە ، شەعر ،

انشا ، قواعد لسان ، لغت ، رومان ، حکایه
ومثاللر .

ادیب = ادبیاتدن پر نرسه یازوچی ، یازغان
نرسه لری ایله عبرتلندره ، یوره کنی قاپناتا ،
تاتلی کشی آڭغارا تورغان روشچه آچق
یازا بلوچی کشی .

اذا = رنجتو ، جفا ، زورلق قیلو .

اذیت = رنجش ، زحمت ، مشقت ، رنجو .

اراده = تلهو ، قصد قیلو ، الوغ کشینک بیورغی .
نیچوک اراده قیلسا گز شولای قیلیم .

ارباب = ایه ، اهل ، لایق ، تیوش .

ارتباط = یابشو ، قوشلو .

ارض = بیر .

ازاله = بترو ، یبرو ، یوق قیلو ، کیترو .

یالقاولقنی نیچوکده ازاله تیوش .

اسارت = قللق ، کشی قول آستنده بولو ،

توتقون ، اختیارسن .

اساس = نيزگر، كوب، اصل.

بوسوز اساسسوزدر.

اساطير = برونغى زماندن قالغان يالغان

خيال و فكرلر، توبى يوق يازو و حكايله

استاتيستيكة = برپادشاھلقدهغى كشيپارنك

حسابى.

استاچكه = زاباستوفكا، اشدن توقتاو،

رضاسزلق ايله.

استبداد = اوز باشينه هيچ برزاكون

نظامسز نيسز حكم قىلو.

استحقاق = يراقلى بولو، تيوشلى.

استخراج = چغارونى طاب قىلو.

استراحت = راحتك قىلو، طنچلق.

استعداد = هر اشكه يراقلى بولو، ذهولى.

استعفا = اوزى تلهب درجه واورندن پىغو،

توشو،

استفسار = تيكشرو، صوراو، ازلاو.

استقبال = كيله چاكرمان. براونى قارشى آلو

استمداد = ياردم سور او، بولشورغە اوتتو.

استودينت = دارالفنونده اوقوچى كشى.

استودينتدن: دوقتور، آدواكات بولا.

استهزا = خورلاو، كيمستو.

استيلاء = اوستون بولو، جياگوب آلو.

اسپيتسيالنى = يالغز بر تورلى اش،

يا اوقو ايله گنه شغللنوچى، مثلا:

دوقتورلقنىغنه، يا سودا گرلك ايله گنه

بولوچىلق.

اسپيسكا = يازو.

اسپيكتاكل = تاماشا، تياتر كى براوين.

اسخولاستىكه = شاگردلرنىڭ ذهن وفكرىنى

آچمى تورغان اوقو، ترتيب، اصول قديمه

اسكله = پرستان، پراخودلر توقتى تورغان

اورن.

اسكوبكا = معترضه، يازو آراسندهغى ايكى

دوغا () كى.

اسكيدكه = كيمتو، سودا اشلرنده نرسه نىڭ

بھاسىنى كيمتو. صومنه. (تىن اسكيدكه ايله ساتا.

اشتراك = قاتشو، آرالاشو.

اشپيون = تگچى، شهچى، جاسوس، ياشرن

پاليتسه، براوگه ياخشى آتلى بولور

ايچون ايكنچى براونى باروب الهك لهوچى

سوز يورتوچى.

اشعار = بىلگرتو، معلوم قىلو، خبر بىرو.

اشكنجه = عذاب، برر عيىلى كشمىگه بىك

مرحمتسىز قىلنه تورغان جزا.

اشيا = نرسه لر، ايبىرلر.

اصرار = دائىمچىلىق، توقتامى قىلو.

اصلاح = توزاتو، كىمچىلىكنى بىتروپ توزوك

قىلو، ياخشى بر حالگه قويو.

اصل = توب، نىگىز، ياخشى، هيىبت، چن.

اصول = توبلرى، نىگىزلرى، ترتيب، يول،

هر نرسه ناك باشى. اصول فقه، اصول موزىقا.

اصول جديده = ياكى ترتيب، فائده آلنه

تورغان يول.

اصول قىيىمە = ايسكى يول، فائىدەسىز ۋەقتى
اوتكان ترتىب .

اصقونطو = بورچنى وعدەسى يتكانچە
تولەكاندە مخصوص كىمتلە تورغان آقچە .

اضطراب = قىلو، قىيىنلانو، بىك مشقت ،
جداو، عذاب اختىيارىز، حيران بولو .

آورو بىك اضطراب بىردى .

اطاعت = بوى صونو، براونك سوزىنى قبول
قىلو، طىكلاو، ايدرو .

اظهار = كورستو، ميدانغە چغارو، آچق قىلو،
ياشرون قىلماو . حق سوزنى اظهار قىلو تيوش .

اعادە = كىرى قايتارو، ايسكى حالنە كىتورو،
اعانە = ياردەم، بولشۇ، بر ياخشى اش ايچون

بىرلىكان ياردەم آقچە . يتىم و فقيرلر اعانە قىلدى .
اعتراض = بحث قىلو، قارشى تەيتو، بر فكر

ويابر سوزنى قبول ايتىمى كىرى قاقىق .
بو فكرگزە اعتراض ايتەم .

اعتراف = اوزىنىڭ كىمچىلك وعيىبىنى اوستىنە
آلو، براشنى قبول قىلو .

بن نوز زادانلغىمنى اعتراف ايتەم .

اعتقاد = اينانو، كوڭلى ايله اوشانو .

اللهنىڭ بارلىق وىرلىكىنى اعتقاد قىلام .

اعدادىيە = رشدىيە مەكتىبىنى تەمام قىلغاندىن

صوڭ دارالفنونىگە كىرگەن ئۇچۇن ئوقۇتقۇچى

مەكتەپ ، گىمنازىيە .

اعدام = يوق قىلو، بىترو، يوقىغە چىقارو .

اعلام = بىلدۈرۈ، آڭلاتو، مەلۇم قىلو .

اعلان = مەيدانغە چىقارو، آشكارە قىلو،

آچق قىلو .

غەزىتەدە فلان سودا كىرىشنىڭ اعلانىنى كۆردىم .

فلان كىشى يورۇتىنى ساتماقچىنى اعلان قىلغان .

اعتىشاش = چۈشەنچە، قاتشۇ، آراشۇ، تەتقىقاتچىلىق

افادە = آڭلاتو، سۆزلەش بىلدۈرۈ، بىيان .

افتخار = مەقتانۇ .

افتراء = بىر كىشىگە جالابو، قىلماغان وادە مەكان

ئىشنى بىر كىشى قىلدۇ دىيۇ، يوقنى سۆزلەو .

افراط = چىكىدىن اوتتوب اش قىلو، بىك آرتق،
بىك اوزدروب قىلو.

افساد = بوزو، زيان بىرو، آراغه داو زىجال
مالو، خلق آراسىنى بوزو.

افساد هيچ يارى تورغان اش توگلد.

افندى = خواجه، ايه، خلفه، الوغلاو ايچون
تهيتله تورغان برسوزدر. بىگراكد عالمه،
اوقومشلى كشيلره تهيتلهدر.

اقبال = بخت، بر آدمىك اشى ياخشى بولو،
قارشى بولوب قاراو. آنىك اقبالى يوريدر.

اقتصاد = اورتاچه عدالتچه توتو، توتا بلو،
كىرك يركه بىروب كىركمگان دن صاقلانو
اشنى يورگزه بلو.

علم اقتصاد، اقتصادلى كشى فقير بولماس.

اقتضاء زمان = زمان تلهوى، زمانچه بولو.

اقدام = بر اشكه بىك كوكل قويوب كرشو.

اقرار = تل ايله تهيتو، ياشروب تورمى تهيتو.

اقداع = قناعت قىلدرو، قاندر، راضى قىلو.

اکثریت = ایک کو بی، مجلسدہ گی خلقنک
یارتیدن آرتغی.

بوجیولوشدہ اکثریت فکرلی کشیلردہ ایدی.
آل = قول.

التجاء = صغنو، بنی صاقلا دیوب اوتتمک.
التفات = براوگہ یوزی ایسلہ قاراو، کوکل
صوراو، حال صوراو، کوار یوز ایسلہ
سویلاشو، تکبر بولماو، اول بای بگا التفات
ایتمادی.

السنة = تلر، خلقلرنک سویلی تورغان سوزلری
السنة شرقیه = کون چغش جاقده غی
خلقلر تلی. ترک تلی، یاپون قطای تللری.
الفت = دوستلق.

امتحان = صناو، تجربہ، شا کردلرنک اوقوغان
درسلرینی ایکنچی صنفقہ کوچہر ایچون،
یا ہر اورنغہ کرر ایچون تگللاتوب صوراب
قارو. اول بالا امتحاند، بیک یاخشی چقدی.

امتیاز = آیرما، باشقەلاردن آیرمالی، بر اش

ایله فائده‌لانور ایچون یالغز بر آدم

یا قامپانیه یا بر قومگه‌گنه حاصلاب بیرلو.

املاء = براو ایتوب توروب باشقەلر یازو،

سوزلرنی درست هم توغری یازو، اول

کشینک املاسی بیک خطادر.

امور معارف = اوقو اشلری.

انتخاب = صایلاو، بر نرسه‌نک‌ایک یاخشیسینی

آلو، بر مجلس واداره ایچون کشی

بیلگلاو. دوماغه‌فلان کشی انتخاب ایتلیدی.

انتظام = ترتیبلی، یولند، بولو. جونلی ره‌تلی.

انجمن = مجلس، جیولش، کیگاش.

انسان = آدم، کشی.

انسانیت = آدمچیلک، یاخشیلق.

انتشار = تارالو، جایلو، کوبایو،

انعام = نعمت بیرو، آش بیرو،

انقراض = بتمک، کیمیه‌ک، کیسلەک، توبان

کیمته‌ک. بزلر انقراضده.

انقلاب = آلاشئو، اوزگارو، بر حالدن
ايكنچى حالگه آوشو.

اوپپوزيتسيه = حكومتكه قارشو، خلافتق،
سوز طگلاماو.

اوپچاستكه = بر بولك ير، بر كشيئك
ير صوى.

اوپچريديتيل = بر اشنى باشلاب يولغە
قويوچى، ميدانغە كيتوروچى.

اور يانتاليمست = مستشرق هر تورلى شرق
تللرينى بلوچى كشى.

اوكتابريستلر = پادشاهنىڭ ۱۷ اوكتابر
مانيفىستى بويىنچە غنە خلقارغە كىتكچىلەر.

بولسون. روسيەنىڭ روسلار ايچون
ايدكىنى اونظلماسون. يرى كوب كشىلرنىڭ

يرىنى كوچلاب آلنماسون، روس دىنى
باشقە دىنلردن اوستون بولسون ديوچىلر.

اوشكلر = ايسكىلك ياقلى كشىلر، سىياسى
وپادشاھلق اشندە ايسكى حكومت ياقلى
كشىلر.

اولتیماتوم = بر اش حقندە بر پادشاھنڭ
 ایکنچیسندن رضا اولمادغینی بلدرتوب
 ایڭ سوڭغی خبر بیرووی .
 اونیقیر ستیت = دار الفنون .
 اھالی = خاق، یەرت، ایل، کشیلار .
 اھتمام = کیر کسنو .
 اھمیت = بیک کیرکلی، اویلارغە تیوشلی
 نرسە . اوقواشلارینە اھمیت بیورگە کیرک .
 ایجاب = تلەو، سەبب، تیوشلی بولو، یاغمور
 کوب بولو ایگنارنڭ اوگونى ایجابایتەدر .
 ایجاد = باراقغە کیتورو، یوقدن بار قیلو .
 ایتنو غرافیه = خلقنڭ عرف و عادتین یازو .
 ایراد = کیلر، داخود، فائدە .
 اینز بیراتیل = صایلاوچی .
 اینار و دیست = بر یر نڭ توب خلقینە چیتدن
 کیلوب آراشقان خلق روسیەدە یهودی کبی .
 اینتیلاگیانت = ضیالی، آچق وکرلی .
 اینتیلیگینسیه = وکرلی آدمەر، ضیالیلار .

ايندئيريسى = فائده.

اينترئينير = مهندس.

اينسپيكتور = مكتب مدرسه واقو اشلارين
قارى تورغان الوغ تور.

اينستروكسيه = بيان قيلنغان بيوروق،
نصيحت.

اينستيتوت = اوقوغه مخصوص بر الوغ
بنا، صنف، مدرسه.

ايضاح = آچىق، بىلگولى قىلماق، آنق قىلو.

ايفا = اوتاو، اشنى يرينه يتكزو، وقتند قىلو.

ايقانوميا = اقتصاد.

ايلليوميناتسيه = برشادلق يا بايرام وقتند.

كيچ ايله هر تورلى توسده اوت ياندرو.

اينگيزيسيون = قرون وسطى ده پاپالر

طرفندن چغارلغان بىك وحشتلى يامان

زاكون وترتيبلىر.

پ .

بارومىتىر = ھوانىڭ آورلىغىنى ھم ھوانىڭ
اوزگارو آلماشىنويىنى بىلورايچون ياصالغان
قورال .

باستون = قولغە توتوب يورى تورغان
تاياق، تروست .

باش مقالە = غزىتە وباشقە كىتابلردە ايلك
اۆلگى بىيتدە باشدە يازلغان يازو .

باطل = درست بولماغان، بوش، فائىدەسىز .

باطن = ايچ، ياشرون سر .

بالا تىر و فكا = شار يا ايسە يازو ايلە براونى
صايلاو .

باندىرول = چاى وباشقە تورولگان نرسە .

لەرنىڭ اوستىنە ياراقلى چىلغى ايچون حكومت
طرفىدىن يابىشدرلغان تار اوزونچە كاغد .

بايكوت = براودن رضا بولماي آنىڭ ايلە

آرالاشماو ، خلق اشىنە قارشى كىلگان
بر كشىگە بتون كشى قاتناشماي ، آلىش

بىرش قىلماي يورو .

پرىكاشچىكلارنى قىسقانغە فلان بايغە بايگوت
قىلىنغان ايكان .

بخار = بو، پار .
بحرى = دىگگىزىكى، دىگگىز نىرسەسى .

بحث = بىر نىرسە حقىدە حقيقتنى تابار اينچون
تورلىچە سويلەشو، تىكشرو، سوزداوى .

بختيار = بختلى، بختى يولداش بولغان .

بدعت = يوقىدىن بار بولغان نىرسە، اولادە
بولمى صوگىدىن بارلقغە كىلگىن نىرسە

ساماوار، لامپا، ماشىنالىر بدعتدر .

بىر وقراتىمە = ايسكى ناچالنىك، ايسكىلك ياقلى
بولغان تورەلر .

بلوقى = بىرلىك، اتفاق، قوشلۇ .

بناءً عليه = شونىڭچون، شونارغە، كورە .

بند = نصيحت، اوگوت .

بنى بشر = آدم بالاسى .

بوللىتىن = سايلاوچىلارغە بىرلە تورغان كاغە .

بەھتان = جالا جابو، يوقنى ايتو.

بیان = آڭلاتو، آچق سويلەو.

بی بهره = فائده سز، الو شسز.

بی طرف = بر ياقغده بولشماي اوز جايغه

تور وچی .

بیروك = الوغ، زور، اولكان.

پ .

پاپا = قاتوليك خريستيانلرينك ايڭ زور

دين باشلغى بولوب هميشه روما شهرند، تورادر.

پاترييوت = توغان اوسكان يرينى سويوچى .

وطن سويوچى، خلقنى ياراتوچى .

پارازيت = كشى حقى آشاوچى، كشى

اوستندن كون كوروچى .

پارتيه = بولهك، بر فكرده گى كوب خلق .

حاضر روسيه ده بيك كوب پارتيه بارد .

پارفيومير = خوش ايسلى نرسه لر ساتولا

تورغان ير كيپت (ايسلى ماي صابون ...

كسى .

پارلامېنت = مجلس عومى، دوما، كىڭاش
اوپى، خلق وكىللىرىنىڭ جىولشوب زى كۈن
چىغارا تورغان اورتلىرى.

پالاتا = الوغ حكىملار قىلنا تورغان اورون.
سودىبىنى پالاتا، گازوننى پالاتا.

پالىتىكا = پادشاھلىق و خلىق اشلرنىدە صاقلق
ايچون قىلىنغان اوستالىق، حىلە، مەدارە،
كولەچ يوزلىك.

پان = بىرلاشو، بىر تورلى، بىر جنسدىن بولغان
نرسە، كشىلرنىڭ جىولشو و بىرلاشوى

پانتومىمە = طاوشسىز، سوزسىز. يالگىز
اشارتلىر ايلە گنە اوينالا تورغان اويون
(تئاتروكى).

پاى = الوش، حصە، بولك، قسم، بونى بېش
پاى قىلىگىز.

پاى تىخت = پادشاھ تورا تورغان شەر.
روسىيەنىڭ پايتىختى پىطر بورغ شىرىدەر.
پايمال = خور قىلو، آياق استىنە آلو.

پدر = آتا،

پرو غریس = ترقی، آلهه کیتو.

پرو غریسیو فی نالوک = ایتلا گان فائدهغه

قاراب آلنه تورغان نالوک از فائدهدن آن،

کوبدن کوب آلنوب آرتا بارا. مثلاً: ۱ مک

صوم فائده ایته تورغان کشیدن ۵/۲۰، ۵۵ مک

فائده ایتو چیدن ۵/۵۰ پراتسینت آلنو کبی.

پرو فیسر = زور مدرسه لرده اوقوتوچی،

مدرس، داملا.

پرو فیسیمونالنی = نیندایگنه بولسه دهبر تورلی

هنر و صنائع.

پرو قلاماتسیه = خلقنی قزدرو، قوترتو

ایچون یازلغان یاشون یازو.

پراکتیکا = اویرانو، عادت قیلو، تکرار قیلو.

پراموی نالوک = هر کمدن بلا واسطه آلنا

تورغان نالوک، ایودن یردن هر نرسه لردن

آلنغان کبی.

پرو سینت = بیلگی مقدارن آرتق آلو

مثلاً: سومينه . | تين نائده آلوب صاتسه شو

. | پرو سينت ايله صاتدى ديورلر .

پرو اۆيتيلاستوا = حكومت، مينيستيرلر .

پرو تيمست | براشكه رض بولمىچە قارشى عرض

پرو تيمستو | قىلو، بىرەچكى بار كشى وعدە سنده

تولى آلماسە بورچ ايسى بورچلى كشىدن

كوچلاب تولاتو .

پرو تيمستانت = خريستيانلىقنىڭ بىر بولىگى

پاپانىڭ باشلىغى، ترى صورت صنملرنى، روحا

نيتكە قارشى كىلوچىلر .

پرو غرامما = اوقۇر و باشقە اشلىردە شونىڭ

بويىنچە عمل قىلور ايچون ياصالغان تىرتىپ .

مكتب پرو غرامماسى ياخشى ايكان .

پرو ليتارىيە = قول كوچى ايله كو، كوروچى

فقير اشچى خلق .

پرو يىكت = لائىھە، اويلاپ قويلىغان اش .

پرىدلاژينىيە = جملە، عبارت .

پرىسكورانت = ساتلىق نرسەلرنىڭ حقى .

وتورى بهاسى يازلغان يىزارو.
پطرىق = گرىق ، ارمنلرنىڭ ايكى الوغ دىن
 باشلىقلىرى .

پوداخودنى نالوك = نرسە ومالنىڭ اوزىدىن
 آلنماي بلكە آناردىن كىلگەن فائىدەدەنغە
 آلەنە تورغان نالوك .

پولىۋى سود = بىك تىز حكم قىلىنوب ،
 آتوب اولتۇرتە تورغان زاكون .

پونىكت = مسئلە ، مادە .

پىتتىسمىيا = بىر شەھەر يا بىر خەلق طرفىدىن
 حكومتكە بىرلەنگەن عرىضە پروشىنىيە
پىدادە = جەيەو ، ياياغ .

پىرىمىسا = غزىتە ژورنال ، كىتاب رسالە كىبى
 مەتبوعات .

پىرىنسىپ = توبكى تىرتىپ ، نىگىز ، ايكى
 اولگى سەبب .

پىرىۋىلىگىيا = خەلقدىن اوستون آرتق بولو ،
 درجەسى آرتقلىق .

پیدا = بارلقغە كېلو، آچق بولدى، ظاهر بولو.
 پیدا گوگیا = بالالرنى تربىيەلەو، وآنلرنى
 نيچوك اوقوتو تربىيە قىلۇنى سويللى
 تورغان بر علملكىر.

پيس = كرى، پىچراق، تازا ايماس.
 پيش نظر = كوز آلدندە توتو.
 پىنسىيا = اولدە قىلغان خدمتى ايچون
 آيلاپ يايلاپ آلنە تورغان آقچە ژالونىيە.
 مثلاً: برناچالنىك ياش وقتندە صروگى
 تولغانچە خدمت قىلادە صوگندىن قارتايغاچ
 خدمتدىن چقغاچ بىرولە تورغان آقچە.

ت .

تابع = ايدروچى، براونىڭ آرتىدىن بارو،
 براوگە ايدروب يوروچى.
 تاخير = كىچىكتىرو، صوگغە قالدرو.
 تاريخ = وقت بىلدىرمك، اوتىكان زماندە بولغان
 اش وكشىلرنىڭ ھالىنى سويللى تورغان
 علملك.

تأسفی = اوکنو، قایغرو، آچنو، ارنو،
اوقومی قالوومه بیک تأسفی ایتهم .

تأسیس = یاساو، قورو، یا گادن میدانغه
کیتورو، نیکزنی قورو.

تافتیکه = اصول حرکت، صوغش عملین یاخشی
یورگزو حقنده بر علملک .

تأکید = قوؤ تلندرو، کوچه ییتو، برک قیلو،
برکتو .

تألیفی = درستلق، جیو، قوشو، کوچروب
یازوغه ده ٚه ییتله در .

تأمل = اویلاو، فکر یورگزو .

تاویل = سوزگه باشقه معنی بیرو .

تبدل = آلماشنو، اوزگارو، ایکنچی حالگه
کرو .

تبدیل = آلماشدرو، باشقه روشکه قویو .
اول فکرنی تبدیل قیلدی .

تبریک = یاگی بر نرسه ایچون قوؤ تلی بولوون
ٚه ییتو، یاخشی اش قیلغان کشیکه تحسین

قىلو، عىد و بىراملارنى قوتلاو.

تېرىشما = ايدەرگان كشى، پادشاھنىڭ قول

آستىنىڭ غى خلىق. بىن روسىيە تېرىشماسى من

تېجارت = سودا، آلىش بېرىش قىلو.

تېكىش = ازلاو، تېكىشرو، موراو،
جاسوسلىق قىلىق.

تېخىر = يازو، تېرىپ قىلو، كوڭلىدىن
چىقاروب يازو.

تېخىز = قىزىقارو و بىراونىڭ كوڭلىنى
اودارو.

تېشىن = ماقتا، بىك ياخشى قىلغان ديو.
بارك الله دىك.

تېشىل = بارلىقى كىتورو، قولدا قىلو،
علم و بىلك حاصل قىلو.

تېشىر = خور كورو، كىمىستو.

تېشىق = چن، توپىنە جىتو، بىر نرسەنىڭ راست
بولوب بولمايدىغىنى تېكىشرو.

تضم = اورلق، دهن .

تخمینا = گمان، چاما ایلە، بر نرسەنى تمام قانچە

ایکانینى بلەى چاما ایلە ئەیتو .

تدارك = حاضرلانو، طیار بولو،

تدریج = آفرنلق ایلە، آز آز .

تدقیق = نچكەلىك، تیکشرمك .

تدفی = توبان کیتو، ناچارلانو، ترقینک کیرسى

ترانسپیت = سودا مالینک بر پادشاهلقدن

ایکنچی سینه کو چرگانده آرادەغى باشقه بر

اوچنچی مەاکتدن کیچووی .

تربیه اطفال = بالالرنی تربیه قیلو، قاراو،

آصراو .

ترجمان = تله اچ . بر تلدن ایکنچی تلگه

ئەیلەندروچی .

ترجمه = سوزنی بر تلدن ایکنچی تلگه

کوچرو .

ترجمه حال = مشهور آتاقلى بركشىنىڭ عمر
بوينچە بولغان ھالى .

فلان عالمىڭ ترجمه ھالىنى كورگانم يوق .
ترقى = يوقارى كىتو ، آشو ، آلغە بارو ، اوقو
ومعارفدە آلغە كىتمەك .

ترقى پرور = ترقىنى سويوچى ، ترقىگە
ياردەم قىلوچى .

تروپپا = تياتردە اويناوچىلارنىڭ بارسى
ھىئت مجموعەسى .

تيررور = قورقنىچ ، خلقنىڭ سياست جەتندىن
قورقنىچ ، خلقنىڭ سياست جەتندىن قورقووى داو
زىنجال سىبىلى .

تيررورىست = تيررور فكىرىدەگى كىشى .
ترو دوۋايا گروپپا = كىسپ اھلى بولغان
فقىرلار واشچىلار ياقلى پارتىيا .

ترو دوۋىك = اشچىلارنى ياقلاوچى .
تستىر = اورتىنو ، ياپىنو .

تَشَبُثْ = اشكە كرشو، يابشو.

تَشَبُهْ = چن كوگلى ايله اوخشاوونى قصد قىلو.

تَشْرِيحْ = بدننى يالاعضانى اوزىنىڭ قاعدەسى

ايله كيسو، بولىك بولىك قىلو، واقلاپ
كيسەككە آيرو.

تَشْرِيفْ = كىلو، ياخشىلاندىرو، بو كون

بىزگە تشرىف بىورگىز!

تَشْكُرْ = كورگان ياخشىلىقغە قارشى رحمت
ئەيتو.

تَصْحِيحْ = درستلاو، ياڭلىشنى توزاتو.

تَصْدِيقْ = چن كوگل ايله اوشانو.

تَصْوِيرْ = صورتلەو، بىك آچق قىلوپ ئەيتو.

تَضْمِيْنَاتْ حَرْبِيَهْ = ايكى پادشاه صوغشوب

جىگىلگان پادشاھنىڭ جىگىگانىنە بىرە

تورغان حق.

تَطْبِيقْ = چاغشترىق، تىگىگرمك، موافق

قىلو، قارشىلاشدىرو، بىر زاكون واشنى

يورگىزوب كورو.

تعاون = بولشلق، ياردم قیلو.

تعصب = حقسزیرگه قارشى اوز دین و ملتینى
آخر درجده، یا قلاب باشقه دین و ملتله
آچق دشمانلق قیلو.

تعطیل = بوش وقت، اشسز، اشدن توقتاو.

تعظیم = الوغلاو، حرمت قیلو.

تعلیم = اویراتو، بلدرو.

تعمیر = بوزوقنى توزاتو، سیپلاو.

تغیر = اوزگارتو، آلاشدرو.

تفاوت = ایکی نرسه آراسندهغی آیرما.

روس نرسهسى ایله فرانسوز نرسهسى بیک
تفاوتلیدر.

تفتیش = تیکشرو، آقتاروب ازلاو.

تفریقہ = آیرو، بولو، تیگز کورماو.

تفکر = فکرلاو، اوبلاو، ذهن یورگزو.

تقدیم = الگه ری قیلو، بر نرسه نی ایکنچی دن

بورون بولدرو، براونی ایکنچی کشیکه

تانتو، کورشدرو.

تقریض = براونک یازغان (بر کتاب رساله
مقاله می) یازوینی یازو ایله ماقناو، اول
کتابقه غزیتلر تقریض یازدی.

تقلید = ایرو، براونک قیلغاننچه قیلورغه
طرشو.

تکرار = ئللله نیچه قات قیلو، قایتوب قیلو.

تکفیر = کفرلککه نسبت بیرو، براونک
براش ویا سوری ایچون کافر بولدی دیو.

تکلیفی = کوچلهو، براونی قولندن کیلمی
تورغان اشکه قوشو.

تکرمیم = حرمتلهو، قوناق قیلو.

تکلیفی = قیلانو، اوزنده بولماغان اشلرنی

قیلورغه طرشو، اوز اوزینی کورساتو.

تلف = ارهم بولو، بتو، زیان، ضرر.

تلقین = ئەیتوب تورو، اویراتو (بولای ایتمه

آلای ایت دیو) برسوزنی آکلانتوب کوکلینه

صالو. بو فکرنی سرگه کم تلقین ایتدی؟

تملن = شهرده واولده تورو، قرده چاتر،

فلانلرده یورودن برشهرده تورو.

تَمَسْكَ = يابشو، بر اشكه توتنو .

تَمَل = توب نىگز .

تَمِيَز = آيرو، باخشی ياماننى آيرو، پاك،

تازا، تمیز كيوم .

تَنِيِيَه = اوزنن كچكنه گه بر نرسه نى اگاه،

قىلو، بلدرتو، كوكلگه كيتورو، يوقودن

اوياتو .

تَنَقِيِد = پا كلاو، درستلهو، كىلشكان

كىلشمه گاننى ئه يتو .

تَنَقِيِص = كيمستو .

تَوِيِيَح = شلته قىلو .

تَوَجِيِه = يوزنى بر ياقغه چو يرو، دوندرو،

معنا بيرو، فلان سوزنى شولاي توجيه

قىلدى .

تَوَصِيِه = اولودن بورون ئه يتلوپ قالدرلغان

سوز، تابشرو، براوگه ئه يتلگان ياخشى

وفاءلى سوز، سزگه شولاي قىلورغه توصيه

قىلام .

توقیف = توقتاتو، عیبلی دیوب حبسکه آلتو.
 توقف = توقتاو.
 توننا = ۶۰ پوط آغرلغنده دیگن اولچاوی.
 تهلکه‌لی = قورقنچلی، آخری یامان بولوردای.
 تیاترو = تاماشا، عبرتلی، قایغولی، کولدرگچ
 واقعه‌لرنی عبرت ایچون مخصوص اوینداو.
 تیاترو بزدده بولا باشلادی.

ث.

ثابت = یرنده توروچی، آوش تووش بولماو،
 فکر و سوزنده آوشماو.
 ثبات = اورنده تورو، همیشه بولو، سوز
 واشنده تورو.
 ثروت = بایلق، مالی بولو.
 ثلث = اوچدن بر ۳/۱، اوزینه بر تورلی یازو
 ثلث یازوسی بله‌سگمی؟
 ثمره = یمش، فائده،
 ثما = ماقتاو.

ج

جائز = درست، حرام توگل، طيولماغان.

جاذبه‌لی = هر كشي‌نك كوگلىنى اوزينه تارتقان، سويملی. بىك جاذبه‌لی بر قزدر.

جاسوس = اشپيون.

جامع = جيوچى، كوب كشىلر جيوولوب جمعه ونماز اوقولا تورغان مسجد.

جانشين = باشلق، الوغ درجه ايهسى، گوييرناتور.

جاهل = نادان كشى، بلمه‌گان، اوقوماغان.

جهالت | نادانلق، اوقوماغانلق.

جاهليت | بىك نادان قارا وقت.

جبان = قورقاق، يوره‌كسز.

جبر = زورلق، حقسز براوگه زيان تيگزو،

علم حساب‌نك بىك نچكه قاعده‌لرينى سويلى تورغان علم.

جدال = قچقرش، دارو، اوزوش، عىرنى جدال ايله اوزدردى.

جايد = ياگى، اولده بولماغان نرسه.

جەدى = چەن ، راست ، حەقىقىي ، اوين
كولكى سىز ، اول جەدى آدمىر .

جەرات = باطراتى ، يىكتلىك ، اشنى قورقى
قىلو چىلىق ، ايرلىك .

جەرىدە = غزىتە ، ھەر تۈرلى واقىعە واشلىرى
يەزىلغان وقتىچە چىغا تۈرغان كاغىد .

جەزئى = بىر آز نەرسە ، بىر بولىك .

جەسارت = باطرىچىلىق ، يىكتلىك ، جەرات .

جەسور = باطرى ، يىكت .

جەسىم = الوغ ، زور ، گۈدەلى ، ايرى ، اولىكان .

جەلى = يەسالغان ، نەچار ، درىست چەن

بۈلەلەنغان .

جەغرافىيە = يىر يەزۈۈى ، يىرنىڭ ھەر جەھەتتىن

بۈلەنغان ھالىنى بىلدۈرە تۈرغان علم .

جەلد = زور كىتابنىڭ بىر كىسەكى ، قاترغالى بىر

كىتاب ، كىتاب تۈپى ، فلان كىتاب ۳ جەلد .

جەمەيت = جەۋاۋىش ،

جەھۈرىيت = مەيلا ۋەب قۈيىلغان بىر باشلىق

ایله اداره قیلنغان پادشاهلق. فرانسیه جمهوریتی.
 جناب عالی = حرمت ایه سی، یامانچیلغی
 یوق آدم، براونی ماقتاب ایتله تورغان سوز
 جنایت = گناه، ظلم، براونک اوزینه یا مالینه
 یا یوز صو وینه تیو.

جنس = قوم، قبیله، نسل، اروغ، اول عرب
 جنسندندر.

جهت = یان، جاق، طرفی.
 جیبا = کسه، قالتا، جیب

چ

چار شو = بازار، آتش بیرش اورنی.
 چپلاق = کیونمگان، یالانغاچ. آدم چپلاق
 تووار.

چو جق = بالا، صبی.

چوقی = کوب، مول، کثیر،

چیتالنه = هر کیمکه کروپ کتاب غزیتهلر

اوقو رخصت بولغان اوروندیر.

چیریزق چپایینی = عادتدن طش، چپکدن آرتق

چينو ۋ نيك = حكومت خدمتندە بولغان
كشى، تورە.

ح.

حاشيە = بر كتاب ويا ورقەلرنىڭ چيتىنە
يازلغان، يا ايسە يازو اچىندەگى بر سوز
و بر جملە نى تفصيل و آچار ايچون
كىتورلىگان عبارت.

حادثة = اش وائعه پيدا بولغان نرسە.
حاصل = بارلقغە كىلگان، چىققان فائىدە.
حجاب = اورتنىڭچ، پردە، بوركانچىك.
حدود = چىك، ايكى پادشاھ برىنىڭ آراسى،
چىك آرا.

حراثت = اىگىنچىلىك، آشلىقچىلىق.
حر = آزاد، توتقونسىز، اوز تلەونچە بولو.
حریت = آزادلىق، كىگىنچىلىك، بوستانچىلىق.
حس = طيو، سىزو، بلو.

حسيس = ناچار، ساران، يامان.
حفظ = صاقلالو، يادلالو، كوڭلگە برىكتو.

حق = طوغرى، چن، راست، صحيح، حال،
اشلەگان حق.

حقارت = خورلق، خور كورمك.
حقانيت = حقلق، حققە رعایت قىلو،
عدلاک، انصاف.

حقيقت = چن، توپى، راستى.
حكمدار = پادشاھ، شاھ، خليفە، حكم ايهسى.
حکومت = پادشاھلىق دە مەلىكىنى قاراۋچىلار:
پراۋيتىلىستوا.

حميت = غىرت، اوزى وملىتنىڭ حقىنى
صاقلارلىق غىرت.

حيات = تركلك، جانلىلىق، ياشاۋ، صاۋلىق.
ترك بولوب دنيادە كون كورو.

حيران = | ايس كىتو،
حيرت = | عجبكە قالو، تاڭ قالو، آبدراۋ.
نى قىلورغەدە، بلەۋ.

حيوان = جانلى نرسە، اوزى اوسوب اختىيارى
ايلا كوچوب يورى تورغان نرسەلەر.
صير، آت، آدم، قوى حيوانلار.

حیرت بخش = | حیرانلق پیرگان،
حیرت انگیز = | ایس کیتکچ.

خ.

خادم = خدمتچی، مالای، خدمتکار، اش
قیلوچی.

خائن = خیانت قیلوچی، طوغری
یورماوچی.

خارجی = طشقی، باشقه پادشاهلقده غی.
خارق العاده = چیکدن طش، عادتدن

آرتق، هر آدمنگ کورگانینه باشقه بولو.
ایس کیتهرلك.

خالصانه = چن کو گلندن، طوغریلق ایله.
خالی = بوش، اشسز.

خام = اشله ننگان. صالماغان، یصالماغان
نرسه.

خبردار = بر اشنندن خبری بولغان، آگاه.
خرافات = بوش سوز، ایسکی دینلردن

قالغان تورلی حکایه وخیاللو.

خریستیانلق | عیسی علیه السلام کیتورگان
خریستیانیزم | دین.

خراجت = چغش، راسخوط.

خرده بېن = كوز ايله كورنمى تورغان
بېك واق نرسەلرنى كورستە تورغان پېالا
(تروبا).

خرېطە = بىر رومەلكتەنڭ رىسمى توشىرلىكان
كاغد. جغرافىيەنى خرىطەسىز اوقۇ بولماس.
خزىنەدار = بىر خزىنەنڭ ادا و صاقلالوينە
بىورالغان كشى (كارناچى).

خصوصى = بىر نرسە يا بىر كشىگە يا بىر
جەمىت ھىئت كە مخصوص. آيرىچە.
خطاب = سوزنى براوگە قاراب سويلالو، بىر
خلىغە قاراب سويلانگان نطق.

خطيب = ياخشى وعظ ايتوچى، نصيحتچى،
اوكتلاوچى.

خفيه = جاسوس، اشپيون.

خلاصہ = بىر اش و سوزنڭ ايك كيركلى
بولىگى. سوزنڭ قايمانغى، اوزون بىر سوز
ومقالەنڭ آز وقسقاغە سوز ايله آڭغارتلوى.
اوزون سوزنڭ قسقا سى.

خلاف = كيرى، قارشى.

خور = برگه قوشلوب جولاو، يا موزىكا.

خيرات = ثواب ايچون فيلنغان نرسه لر،

مسجد مدرسه كوپر چيشمه كى لرنى يا صاتو.

د.

دائره = بر نرسه نك اطرافى، ايله نەسى.

توگاراك قرشاو كى.

دائم = هميشه، هر وقت.

دائىمى = هميشه بولغان، هر وقتده.

داخلى = ايچكى، بر پادشاهلقد بولغان حاللر.

دانشمند = علم ايهسى، بلكچ كشى.

دانه = اوراق، سان، عدد، مقدار، جانسر

نرسه لرنى صاناغانده ايتله در. بيش دانه

قاربوز.

درج = كرگزو، آراغه قوشو، بر مقاله نى

غزيتە گه باصوب تاراتو.

درس = سبق، بر علمنى اوقور ايچون

خلفه دن هر آلنغان سبق.

دستور العمل = آنا رغه قاراب اش لورنى
يور گزله تورغان ترتیب، قاعده،

دسیسه = خيله، آلد او، ياشرون اوى،
دفتر = هرتورلى يازولر يازار ايچون توبلاپ
قويغان آق كاغد، تیترا د.

دفعاتله = ئىله نىچە قات،
دفعى = بىك تيز كوز آچوب يومغانچە.

دقت = نچكه لك، تيكشروب قاراو.
دقيقه = مینوت، ساعتىك آلتمشقه بولنگانده
برسى (۱/۶۰)

دلالت = سببىچى بولو، طوغرى يول كورستو.
دنائت = خورلىق، توبانلك، ناچارلىق.
دور حاضر = حاضرگى وقت، موگنى
زمان، اوزمىزنىڭ چاق.

دوما = خلقلىر طرفىدىن صايلانوب بارغان
وكىللىر، مملكتنى اداره قىلو ايچون فائىدەلى
زاكون ترتىبلىر چاغارا تورغان اورون،
كىنگاش اويى، روسيەدە پادشاهلىق دوما
۱۹۰۵ نچى يىلدە آچىلدى. شهر دوماسى.

دۇوران = شۇنداقىن بىر تورلى خەلق
 نسللىرى سىبىلى الوغلىق، آرتىقلىق بولورار،
 آلياوتلىرى كىيى.

دىپارتامىنت = مەخسۇس بىر ئىش قارىتورغان
 الوغلىق مەكىمە.

دىپلومات = پادىشاھلىق ئىشلىرىنى بىك ياخشى
 بىلەنچى، بىسمارق دىپلومات ايدى.

دىپلوم = شەھادەتنامە، بىر ئىلم و قىندە چىن بىلەنچى
 كىشىگە بىرولە تورغان كاغىد.

دىپلومات = سايلانغان كىشى، بىر ئىش
 مەھسۇسلىغان كىشى، وكىل.

دىپوزىتو = زاكىلات. بىرچى اىچون اول
 آدم اوپلىرىنى دىپوزىتو قىلدى.

دىپلىغات = وكىل.

دىموقراتىيا = پادىشاھلىقە ھەر ئىشنىڭ خەلق

قوللىدە بولۇپ، يعنى ھەر ئىش وزاكون
 خەلقىن سايلانغان وكىللىرى ايله گە تۈزۈلۈ.

دىمونسىتراتىيە = كۆپ خەلق جىولوب،

اوزلار يىڭ تەلەكلەرنى بىلدۈرۈ، يا سوراۋ،
راضى توڭلايلىكى بىلدۈرتۈۋېچىۋالۇ.

ذ.

ذات = نرسە، اوزى، كوز ايله كورلۇپ
بىلىنگان نرسەلەر، الوغ بىر كىشى.

ذخيره = ايگن تارو، آشلىق، كىرك وقتىدە.

صرف قىلنور ايچون جىۋالغان آشلىق.

ذره = بىك كىچىك، واق، توزان بورتىكى.

ذريت = نسل، بالا چاغا، بىر آدمىن توغان
بالالار.

ذكاوت = زىرەكلەك، اوتكىنلىك.

ذلت = خورلىق، كىمچىلىك.

ذم = خورلاۋ، عىب ايتۇ.

ذمت = اوستىكە لازم نرسە، بىراونىڭ
ساقلاۋىندە بولغان.

ذوالوجهين = ايكى يوزلى، ايكى ياقلى.

ذوقلى = تاتلى، خوشلانۇ، قىزقلى.

ذهن = دوشونۇ، آڭلاۋ، قوۋە مفكرە.

ذيل = ايتەك، بىر نرسەنىڭ سوغىنىدىن قوشىلغان.

قسمى، يازواردە چىتىنە يا استىنە يازلغان
 حاشىيە، علاوه.

رابوچى سايوز = اشچىلارنىڭ بىرگۈى، قول
 كوچى ايله كون كوروچىلارنىڭ اتفاقى،
 (انطىماغى).

راپورت = كورگان و بىلگان اش ونرسە حقندە
 تحقيق فيلو و كورگاننى يازوب يىرو.
 پالىتسىيە فلان اش حقندە راپورت يازدى.
 رۇيس = باشلق، بىر مجلس باشلىغى، مجلسنى
 يورگزو ايچون صايلاب قويلىغان كشى،
 رۇيس جمهور = صايلانوب قويلىغان
 پادشاه (پرىزىدېنت).

رۇيس روحانى = دىن باشلىغى (مفتى امام
 كى).

راى = فكر، اوى، بىر اش حقندە اوى. هر
 كم اوز راينى بيان ايتسون!

رادىقال = خلقه فائىدەلى ترتيب زا كونلر
 ياصالونى تلهوچى.

رایخستاخ = گیرمانیه پادشاهلغندەغی دوما،
کیگاش اوی،

رایخسرات = آوستریه - ژینگیرییه
پادشاهلغندەغی دوما .

رجاء = یالوارو، اوتنو، امید قیلو .

رد = قایتارو، قبول ایتجاو، تانماو .

رذالت = ناچارلق، تیوشسز، عار، عیب،

رساله = بر علم یا باشقه بر نرسه حقندە

یازلغان کچکنه کتاب .

رسم = عرف و عادت، یازو، صزو،

بر نرسەنڭ صورتی، صنی، ترتیب، پلان.

رسمی = الوغلر باشقلر طرفندن رخصت

بیروب بلدرلگان نرسە، بر اشنڭ یار او

یاراماوینی حکومت طرفندن بلدرو .

رصدخانه = کوک یوزندەکی آی و یولدزلرنی

تورلی قوراللر ایله قارارغە مخصوص بنا،

اوی .

رطوبت = یوشلک، قوری ایماس .

رعیه = بر پادشاهنڭ قول آستندەغی خلق،

بىر كىتوچىنىڭ قوللىنىدىغانلىقى حيوانلار.

رغبت = قىزغۇ، ئىستىق، سۇقلانۇ، ئارزۇ،
مىل، كۆڭل تەلەو.

روايت = خەبەر، ھەيكەل ياكى سۆزنى كۆچۈرۈپ
ايتىۋ. فلان كىشى ئىللە نى قىلدى خەبەرلەر
روايت قىلدى.

روح = جان، تىرىك. فعاليت، ئىش، قوت،
روحانىيت = روحلىق، جانغا مەنسۇپ، ئىسلامدىن
باشقا دىنلەردەكى دىن باشلىغىنىڭ ھالى.

رومان = ھەر تۈرلۈك ئىش ۋە ھەيكەللەر.
رەھبەر = يول كۆرسىتۈرۈشچى، دىل.

رياست = باش بولۇ، بىر مەھكىمە ۋە ھەيكەلنىڭ
باشلىغى، رەئىس، مەھكىمە ھەيكەل رىياست
ايتىدى؟

رياضيات = ھېساب، ھەندىسە، ھەيكەل كىمىيە ئىلمى
ھەسابىيە مەتبەئە ئىلمى. پەقەت ھەيكەل كىمىيە
بىلەن تەلەپ ئىلمى. ماتېماتىكا.

رياسكار = بىر يۈزلى، كۆرسىتۈرۈشچى
قىلۇ، چىن كۆڭلدىن قىلماق.

رياكسييه = ايسكى لك طرفى، ترتيب
زاكونلارنىڭ ايسكى چەقالووينى تلى تورغان
تورەلر.

ريپرېسييه = قىسقىلىق، قاتىلىق، خالقنى بىك
قسو.

ريزالوتسييه = الوغلارنىڭ صورالغان بىراشكە
كيسوب حكم قىلولرى.

ريزولتات = اشنىڭ صوگى، آخرى، نتيجه.

ريسپوبليككا = جەھورىت.

ريفورما = اصلاح، توزكلەك، ترتيب ياصاۋ.

ريژيم = ترتيب، خلقغە فائىدەسىز بولغان

كون كوروش.

ريۋالوتسييه = بت چت قىلو، آستىنى اوستىكە

كىتورو، توزدرو، پادشاھلىقدەغى حكىملر

زاكونلارغە رضا بولمىچە داۋ زانجال اوروش

قوپتارو.

ريۋالوتسيونىر = ريۋالىوتسييه فكرىدەگى
كشى.

ريۋيزور = الوغ اش پورگزوچىلردە

پرىكاشچىك و باشقەلرنىڭ قىلغان اش و حسابلىرىنى
تىكشۈرۈچى.

ز.

زائد = آرق، قوشلغان، كىرەكسىز.

زائل = كىتو، بتو، يوق بولو.

زاپروس = سوراو، تىكشۈرۈ، تفتىش قىلو،

زاباستوفكا = بىر نەرسەدىن رضا بولماي اشدن

توقتاو، اش تاشلاو.

زراعت = اىگىچىلىك، آشلىق چاچو.

زرهلى = ملطق توب اوتماسون اىچون

اوستى تيمىر و باشقە نەرسە ايله قاپلانغان كىمە

وپراخوط

زاگرانيتسە = باشقە پادشاھلىق.

زمرەلای عقلون = فەكرسىز خەلقلەر، بىلورلى

بۇرون آستىلارنىڭ اوتىمەگان گروە.

زوال = كىتو، بتو، قوياش تۇرىدىن

آوشو.

زياده = آرتق، كۇبايو، بىك كىرەگىدىن

آرتق.

زيارت = براونی کوروگه یا کور شمگه کیتو،
ياخشى اورنلرغه دعا ايتەر ايچون بارو.

ژ.

ژاندار = آتلى پاليتسيه، هر تورلى اش
بيگرا كده سياسي اشلارنى تيكشور ايچون
قويلاغان پاليتسيه.

ژورنال = كتاب شكلنده بيلگلى وقتده،
چغا تورغان غزيتە، كوزلك دفتر، ايساب
حساب يازا تورغان كنه گه.

ژيمناستىق = گيمناستىقه.

ژيۇوپىس = بر نرسەنك صورتىنى توشرو،
ياصاو، نقاش.

س.

سابق = كچن، اوتكان، اولگى.

ساتسياليزم = خلقنك تورمىشنى ياگى
ترتيب كىگچىلك اوزرىنە قوروب هر كمنك
تىگز بولووينى سويلى تورغان علملك،
فكر اشتراكلك.

ساتسيال ديموقرات = اشچى خلق، رابوچى

خلق فائدهسىنە طرشا تورغان سىياسى
بىر پارتىيەدەر.

ساتسىيال رىۋالىيوتسىيونىر = رىۋالىيوتسىيە
مىلىكىدەگى كىشى. **آول** خلقىنىڭ
كرىستيانلارنىڭ فائدهسىنە طرشوچى سىياسى
پارتىيە.

ساتىرىچىسكى = مزاحلى، كولاكى، ھىجولى.
ساحل = صوبى، جار بويى، صوبىغا سى.
ساحتە = يىصالغان، راست يىصالماغان، چىن
توگىل، فالشىۋى.

سائىر = باشقە، بورتان، يورۇچى.
سادەدل = آق كوگىل، ھىلە، اوساللىق بىلمى
تورغان پىراستوى كىشى.
سانسكرىت = ھىندى خلقىنىڭ بىك ايسكى
قىللىرى.

سابىزاۋات = ياشل نرسەلەر، ئاۋون، قىيار.
ستون = باغانا، غىزىتەلردە بۇيىلاى سىزۇب
توشراگان مىزىق. كويلى كىتابلاردا

اور تادن صزوب توشر لگان صزق، بو
رساله ایکی ستونلی در.

سرایت = جوغو، اثر ایتو، وبا سرایت ایتو
تورغان آورو در.

سر بست = باش باشتاق، حکم فلان آستنده
بولماین، تمام اختیار لیلق.

سرعت = آشخچلق، تیز لك.

سرمايه = توب مال، صومما.

سدید = تازا، مقطعی، راست، حق، طوغری.

سطح = بر نرسه نك طشقی یاغی، اوستی.

سعادت = راحتك، ایدگولك، بختلك،
یاخشیلق.

سعایت = سوز یورتو، دانوس.

سعی = طرشو، بولدریم دیوب غیرت ایتو،
یورو.

سفالت = بوزقلق، خورلق، بیک
محتاجلقده یاشاو.

سفاهت = کیرکمگان یرلرگه مالنی توزدرهقی،
اسراف قیلحق، گولایت ایتو.

سفسطہ = توبی باطل سوزلر.

سفیر = ایلچی، کونسول.

سکنده = بر پادشاہلقده یا بر شہر ده بر اور نده
تورا تورغان خلق.

سکوت = تیک طورو، سویلہ مہو.

سلف لر = اوتکانده گی کشیلر، بابایلر.

سنہ = یل، اون ایکی آی وقت.

سنہ میلادیہ = عیسیٰ عہم توغاندن چیسلا

ایلہ (قویاش) حساب قیلہ تورغان یل.

حاضر سنہ میلادیہ ۱۹۰۹ نیچی یلدر.

سنہ ہجریہ = محمد عہم مکہ دن مدینہ گہ

کو چکان یلدن حساب قیلونا تورغان مسلمانلر

یلی. سنہ ہجریہ حاضر ۱۳۲۷ نیچی یلدر.

سنوی = یللق.

سوء استعمال = بر نرسہنی اور نندہ

فیلماو.

سوء قصد = یامان اوی، بوزوق فکر،

اولترو گہ اویلاو.

سهولت = يىگىللىك، قولايلىق، آنسائلىق.

سياحت = اوزاق يىرلىرگە كىتوب تاماشا

وعبرت ايله يورو، اوزون يولچىلىق.

سياست = پادشاهلىق، حاكىملىك ايتىمى،

خلىقلارنىڭ اشىنى يورگىزىمى، پادشاهلىق

اشلىرى حقىدەغى علم.

سىر = يورو، تىك تورماو.

سىر = محمدەم نىڭ ھالىنى يازغان تىرجىمە ھال.

سىما = يوز، قىياقت، روش.

سىنتىرالنى قومىتت = بىر پارتىيە ياخود

بتون خلىقنىڭ اشلىرىنى قاراپ تىكشروب

كچكىنە يىرلىرگە بىورقلىر قىلوب تورا تورغان

الوغ بىر ادارە، اوپىراۋلىنىيە.

سىفورطە = استىراخاۋايت ايتىمى، بىر نىرسە

يانسە يا غرق بولسە ھاسىل قىلغە

يولقو ھتىمالدىن ساقلىق اىچون ھىر يىل

بىر ولەتورغان آقچە، ناگاھ بىر قضاايرىشسە
شەنڭ ئايچون آقچە چغا. اول اوينى
سيفورطە ايتكان.

ش.

شارلاتان = اوزندە يوق ھنر و علم ايله
خلقنى آلداب يوروجى. يالغان طبيىلق
قىلوچى.

شاعر = بيت ايتوچى، شعرچى، وزىلى
قىلوب سوز سويلى بلوچى.

شايىع = بلنگان، ھر كىم بلنگان، خلق آراسىنە
تارالغان.

شاپقە = بىر نىچە ياوزلرنڭ اوصاللىق قىلور
ايچون بروگو، جيولولرى.

شەبە جزيرە = بىر ياغى قورىغە توتاشوب
اوچ طرفى مو بولغان قورى يىردى.

شجاعت = باطرق، قورقماو، يورەكلىك.

شخص = آدمڭ كورنگان گودەسى، كشى.

شخصیت = اوزلك، اوز فائده سینی قایغرتو،
اوز یاغینه تارتو.

شراب = اچمك، اچكى،
شرط = بر نرسه نك بولووی آزارغه توقتاغان
نرسه، آتش بیرش و باشقه اشلرده ایتوله
تورغان کیرك سوزلر. بالا بولو خاتون
آلوغه شرطدر.

شرعی = شریعتچه، شریعتکه طوغری.
شرق = قویاش چغش یاغی.
شرکت = اورتاقلق، بر اشنی قیلور ایچون
آقچه فلان ایله قوشلو، قامپانیه.
شفاخانه = آورو لرنی قاری تورغان اورون،
بالنیتسه.

شفاف = اولی کورنوجی نرسه (پیالا
کبی).

شکایت = زارلانو، راضی توکل ایکاننی بلدر و.
شکل = صورت، کورنش، روش.
شورا = کیژگاش اورنی.

شهادت = حاضر بولو، كورگان و بىلگان
نرسەسىنى سويللاو، گواهلىق پيرو.

شهادتنامە = بىر مەكتەب و مدرسەنى
بىر و ب شونە اوقولا تورغان، شونە بلورگە
تيوشلى بولغان نرسە علم و فتنى اوقوغان
وبىلگانىنە شول بلووينىڭ درجەسىنى
بىلدۈرە تورغان كاغىد.

شاهزادە = پادشاھ بالاسى.

شىقى = ھېيت، ماتور، گوزل، موداغە تورى
كىلگان.

شىوۋە = تور، طرز، سويلەشو ترتىبى، تاتار
شىوۋەسى، قازاق شىوۋەسى.

ص

صحفە = تياترولردە اوينچىلار چىغوب اوينى
تورغان بوش اورون. (اسسىنا)

صحيح = درست، راست، سلامت.

صحيفە = يازلغان كاغىدنىڭ بىر يېتى.

صداء = تاوش، آواز، سەس.

صدارت = باش بولو.

صداقت = راستلق، دوستلق، محبت.

صدد = قصد، نیت، اوی، اشكه كرشو، اوزى

بر سياحت صددندە در.

صراحت = آچقاق، آنقلق، توینسز، طوب

طوغرى سوز، شك شبهه گه اوروون

قالدرماسلق آچق ایتو.

صراف = بانکەچی، آقچە آلدیروب، آقچە

ایله اش قیلوچی، بانکیر.

صرف = کیرهك یرگه آقچە توتو، یوز

چویرمك. کلمه وسوزلرنك اوزگارووینى

بلدره تورغان علمك. (علم صرف).

صفا بخش = راحت یوروچی، کوکل آچولق،

راحتلانديران.

صلاحیت = اشكه ياراقلى بولو.

صلب = قاتى. طاش صلبدر.

صليب احمر جمعيتى = روسارنك فقير

فقراغه ياردم ايچون آچلغان «قرل تهرى»

جمعیتی اسمی بر جمعیتلر. کراسنی
کریست او بشتواسی.

صحیحی = چن کو گلدن، ریاسز.

صناعت = اشچیلک، هنرچیلک، تیهرچی،
ماشیناچیلق لر کبی.

صنفی = تور، نوع، بولک، درجه، گروه،
مکتب صنفی، اشچیلر صنفی، بایلر صنفی.

صواب = درست، چن، حق.

صورت = طشدن کورنش، شکل، صن.

صوخته = شاکرد، اوقوچی.

صوڭ = آخر، بتدی، چیک.

صومعه = بر اویده یالغز یاتوب عبادت قیلا

تورغان اوروون، عزلتگاه. صومعه، یاتو
زمانی اوتکاندر.

صیفیه = جای کونلرنده تورور ایچون

شهردن چیتده اولان باقیه آغاچلق،

جایلاو، داچا.

ض

ضابطه = قاعده، ترتیب، برشور و یا باشقه ناك
اشلرينى قارى طورغان اداره.

ضائع = ئەرەم، فائىدەسىز، يوغالغان.
ضد = كىرى، قارشى. آق قارانك ضدیدر.
ضرب مثل = خلق آراسىندە مشهور بولغان
سوز، مقال.

ضرورت = محتاجلىق، چارەسىز، كىرەكلىك.
ضرورى = كىرەك، بولماي يارامى تورغان
نرسە، اختىيارسىز.

ضلع = قايرغا، بىر شىكلنىك طرفلارنى قاپلاغان
صىقلارنىك ھەر بىرى، مىثلەت مىتساوى الاصلاح
لوچ ضلعسى تىگىز بولغان.

ضياع عظيم = بىك زور يوغالو، ئەرەم
بولو. فلان عالمىنىك اولووى ضياع عظيمدر.

ضيافت = ئوناق قىلو، حرمت ايتو.

ضيالى = آچق، نورلى، فكرى آچق، اوقوغان
كشى، اينتىلىگىنىت.

ط .

طائفه = بولك، گروه، جماعت، فرقه، قوم
قبيله . چيركس طائفهسى .

طباعت = كتاب و باشقه نرسه لر باصو هنرى .
طب = آورولارنى سلامتلندرونى تىكشيره تورغان
علملك، ايم طم قىلونى اويراته .

طبع = كتاب و يازولر باصو .
طبيب = آورولارنى قارى تورغان كشى
ايمچى، دوكتور .

طبيعت = ياراتلش، آدملىر قولى ايله ياصالماغان
نرسه لر، خلق، مزاج، تاوش . تاش يىر
كوكلر طبيعت دن صانالا .

طبيعيات = طبيعت علملارى .
طبيعيون = علم طبيعت ايله شغللەنۇچى كشىلر .
طرح = تاشلاو، كيمتو . بيشدن اوچنى طرح
قىلساڭ ايكى قالا .

طرد = قومق، سورو، جيبهرو، چغارو،
پراوې ياراتماي آيداو .

طرف = چاق، يان، جەت، جانب، اولڭ طرف،
صول طرف.

طرفدار = براونڭ ياغندە بولو، ايكي دشمان نڭ
براوينە ياردم ايتو، ياقن كورو، دوست.
طريق = يول، مسلك.

طريققت = ايشانلر يولى، ايشانلر سبىقى.
طلب = سببينە كرشو، اىستاو، ازلاو، آرزو،
تلەك، صورامق.

طاغون = اولەت، وبا، خالير.
طاقت = كوچ يتو، بولدر آلو.
طالب = صوراوچى، تلەوچى، شاكرد.
طلبهء علوم = شاكردلر.

طمع = طويماو، كوب تلەو، آچ كوز ليلك، هيچ
بر سببسز كشىدن كوتو.

طنطنهلى = تكلفلى؛ اوغلق قىلانولق.
طورپيد = دشمان پراخودلر ينى با طررايچون
دارى ايله طولى دىگىز آستينە قوييلا
طورغان نرسە.

طوفان = صو باسقىنى، نوح عەم زمانىدە.

كافرلارنى عذاب ايچون يىرلىگان صو.

طول = اوزونلق.

طولايى = بولغانغە كورە، شونارغە كورە، ايچون

ظ .

ظالم = حقسزلىق قىلوچى، مەرحەمەتسىز، ظالملىق

قىلوچى، براونىڭ حقىنى بىتروچى.

ظالمانە = ظالمگە موافق، ظالملىق ايله قىلىنغان

اش.

ظاهرًا = كوزگە كورنىش، اوڭلى قاراودە،

آڭلاشلغان اوزرە.

ظاهر = آشكارە، آچق، ياشرون توڭل.

ظفر = چىڭگو، اوستون بولو، مقصودغە

ايرشو.

ظلمت = قاراڭغولۇق.

ظن = گمان، شېھە، شك، آنق، بىلىمگان.

ظهور = بىلىنۇ، ميدانغە چىغۇ، كورنۇ، بارلىققە

كىلو، ايجاد.

ع

عاجزانە = كوچىسىزلىك ايله، كيمچىلىك ايله
توبانچىلىك خورلىق ايله، عاجزانە بو كىتابنى
يازماشلادم.

عائله = اوى اچى، براوى جماعتى.
عائىد = قايتوچى، تيموشلى. بوسوز بىزگه عائىد
عادت = اويره نلىگان نرسه، هر وقت خلق قىلغان
نرسه.

عائى = اويره نلىگان، پراستوى.
عارض = صوگره دن بار بولغان، كىلوپ قوشلغان
عارىت = اوتونچ، مايه سىن قايتاروب
بىرو اوزرىنه وقتچه غنه آلنوب تورغان
نرسه. كىتاب عارىت بىرلماست.

عاقبت = آخرى، صوگى، چىگى.
عاصى = گناهملى، عىبلى، ياراماز اش قىلان،
عالم — دنيا، بتون ىر كوك و آنەغى نرسه لىر.
عالم = بلوچى كشى، بىلگوچى.
عالى جناب = شرافتلى، رزالت ناچارلقدن
صاقلانوچى آدم.

عالی همت = صارانلق و ناچارلقده بولمی، حرمت
و جو مار دلقدہ بولوچی

عالی مکتبلر = زور او قولر او قوللا تورغان
اورون، دارالفنون، اونیق یرستیت.
ما = هر آدم، بارچه کشی، جمله، باری.
خلق، یورت، این.

عبث = فائدہ سز، بوش اش.
عبر تبخش = عبرت بیروچی، عبرت آلورلق.
عتیق = ایسکی، قدیم، کهنه.
عدالت = تیگزلك، ظلم قیلمای جمله حقلرنی
طا بشرو.

عداوت = دشمانلق، آرازلق، سویشماو.
عجمستان = ایرانیلر یری.
عربستان = عربلر یری.
عرض = صنو، آلدینه قویو.
عویضه = کچکنه دن الوغغه بیرلگان کاغد، بر
اشنی یولغہ صالورغہ سوراب بیرلگان یازو،
پراشینیه.

عشرت = الفت، اوین کولکی، مجلس قیلاوب
نقیس طعاملر آشامق.

عصر = وقت، زمان، یوز یللق وقت غەدە ایتولەدر.
عطالت = اشسزلك، بوش کورو.

عفو = براونڭ کیمچیلگینی کیچو، یاوزاغینه
قارامای یاخشیلق قیلو، باغشلاو.

عقد = بهیلاو، برگو، آلدن بیردم قیلشو.
عقليات = یالغز عقل، اوی و فکر ایله گنه بلنه
تورغان علملکله.

عقیده = اینانلغان نرسه، اعتقاد.
عکس = کیری قایتو، کیری تیرسر. تاوش
عکس ایتدی.

علاج = دارو، ایم، چاره، درمان.
علاقه = دوستلق، یابشو، بهیله نو، کوکل بهیله نو،
عشق، یاراتو.

علامت = اشاره، بیلگی، نشان.
علاوه = قوشلما، آرتدرو، بر کتابقه صوگندن
قالغان سوزلرنی آخرینه یازوب باصدرو.

علویت = یوقاریلق، بلندلىك.

عليه نه = زياتينده، آنڭ اوزرينه. بن آنڭ
عليه نى سويلەمدىم.

عمل = اش، كار، فعل.

عمله = اشچىلار، خدمتچىلار.

عمارت = توزومك، ياسامق.

عمليات = بىر اشنى قىلۇپ كورو. عملياتسىز
علم هيچ فائده ايتماس.

عمومي = بارلىق خلقنىقى، براوگەيا بىرگە گنه
خاص بولماو.

عناد = قارشى، وجهت، اوز سوزلى. كونماو.
عنادچى كشى ايله اش قىلو مشكلدر.

عنوان = بىر كىتاب ويا رساله نڭ اسمى. بو
كىتابڭ عنوانى نەدر؟ بىر آدمە خط يازغانده
باشىده آركڭ درجه سەنە كوره يازلغان القاب
محترم افندىم، عنايتلو، ھمتلو كىبى.

عودت = قايتىمق.

عوض = بىر نرسە اورنىنە بىر گان شى، آلماشو.
بىر اوى وقصدسىز قارشىمىچە خدمت ايتو.

عیسویت = خریستیانلق، خریستیان دینی.
 عینى = دەل اوزى، چىستى اوزى، طبقى. بو
 آت كورگانگنك عینیدر.

غ.

غارت = تالاو، طارنوب آلو.
 غاز = بو، هوا، پار كبی قاتى هم صیيق بولماغان
 نرسه، اوچه تورغان جسم.

غالب = اوستون بولوچی، يگوچی.
 غالباً = كوب وقتده

غایت = آخر، صوڭ، بيك، آرتق كوب.
 غبطه = قزغۇ، براونك ياخشى حالینی آرزو
 قیلو، های مینده فلان كبی عالم بولاسی
 ایدی دیو.

غبی = ذهنسز، احمق، فکرسز.
 غدار = مرهمتسز، ایاماوچی، ظالم، او شانچسز.
 غرافیت = برتورلی قارا کومر، یازو تاققالری
 شوندن یاسالا.

غرب = کون باطش جاغی.

فزیته = خبرلر یازلغان کاغذ، جریده، وقتلاب
چغه تورغان زور تاپاقلی خبرلر یازلغان
یازو، خبر یازوی.

غاط = سوزنی یا گلش ایتەك.

غلط مشهور = هر كشیناڭ یا گلش سویله دكى
سوز.

غیرمتناهی = چیکسز، توپی یوق. صاناب بترگیسز،
حسابسز.

ف.

فابریکا = هر تورلی نرسه یا صالاتورغان اوروند
اچنده تورلی ماشینالر اولوب کوب کشیلر
اشلر. صیتسه فابریکاسی، کاغذ فابریکاسی.

فائض = پراتسینت، فائده، اوسم.

فاجعه = قایغو، قایغرلق حال. تیاترلر ده بیک
عبرتلی قایغولی اوینلر.

فاحشه = بوزوق خاتون، اویناشچی، زناچی
خاتون.

فاسق = خدای طیغان اشلرنی قیلوچی.

فانتازیه = یالغان کورسه تش، بوش اش وای.
بو فقط فانتازیه ایچوندر.

فاکیر = هندستان تله نچیسسی.
فاکولتیت = الوغ اوقولر اوقی تورغان یرده،
آیرم آیرم صنفلر.

فاناتیقی = متعصب.
فایتون = بیک اعلا، یاخشی آربا.
فدائی { خلق ایچون جانینی، مالینی، قانینی
فداکار { آیاماوچی کشی.

فراکسیه = فرقه، بولک.
فرانق = ۲۵ تین لک فرانسون آقچه سی.
فرصت = تیوشلی وقت، قولدن یبررگه یارامی
تورغان اوگایلی وقت.

فرق = آیرما.
فرقه = بولک، الوغ کوب جماعتدن آیراغان بر
طائفه، گروه.

فرمان = امر، بیورق.
فساد = بوزقلق، داو، زانچال.

فسخ = بىر اشنى بوزۇ، يوقىغە چىقارۇ.
 فصاحت = بىر تىلنىڭ طوغرى وخطاسزويگىلىك
 تاتلىق ايله سويلەنۇ، يايازلۇوى، سوزنىڭ
 ياگىلىش ويات كىلمەلردىن سلامت بولۇوى.
 فعالييت = اشلىكلىك.

فقراء = گىداي، يوقسول، محتاجلار.
 فقيه = علم فقهنى بلۇچى، آدواكات.
 فكر = اوى، ذهن، عقل.
 فلسفه = حكمت علمى.

فن { علم، اوقۇ. بىگرا كىدە عقل واسطەسىلە
 فنون { تجربە ايله بلنگانلارە ايتولەدر.

ف .

فوتوگرافىيە = ياقىلىق سىبىلى صورت آلو،
 پاترىت توشىرە تورغان ماشىنا.
 فوج فوج = گروە گروە، جىولوب جىولوب،
 طوب طوب،

فوق العاده = عادىدىن طىش، چىكىدىن طىش.
 فانتان = بىر يردىن سونىڭ آطلوب چىقۇوى

فونوگراف = طاوش يازوچى ماشىنا. كشىنىڭ
طاوشىنى آلۇپ قالادە يەنە قورۇپ قوريساڭ
شونى سويلى.

فياعت = بها، حق، قيمت.
في الحقيقة = درستلىككە، چىلىقكە.

فيديراتسىيە = كىچىككەنە پادشاھلىقلارنىڭ بىرگە
قوشلۇپ اتفاق ايله اداره قىلىنۇلرى.

فيرما = بىك الوغ اش يورگىزە تورغان بىر
ياخود كۆپ سودا گىرلەرنىڭ بىرگە قوشلۇپ
اش قىلىلۇرى.

فيسقال = جاسوس.

فيلسوف = حكمت علمىنى بىلۇپ حقيقت
طبيعىيەنى تىكشۈرۈچى، چىن عالم.

فيليه تون = غزىتەلەرنىڭ توبان ياغىدە آرقلى
سىزقنىڭ توبان طرفىدە غى تورلى حكايە
واوزون مقالەلەر يازلغان يازو.

فينانس = حكومتنىڭ اچكى اشلىرىنى قاراو،
بورچ داخوت كىي.

فهرست = بر کتابنڭ باب و فصللرينى هم آندە
نى حقدە سوز اولدغىنى قسقه غنە قىلۇپ
کتابنڭ آخري نه يا اولينه يازلغان يازو.

ق.

قائم = تور وچى، آياق اوستندە.

قابليت = آڭلاو، بلو قوه سى.

قاتولىك = خريستيان دينينڭ بر بولىگى

بونلر پاپانى حضرت عيسى نڭ وكىلى

ديوب بلوب اول پاپا گناه سزديه اعتقاد قىلالر.

قاعده = بر نرسه نڭ توبى، نيگىزى، اصول،

يول، ترهك، ترتيب.

قاموس = لغت كتابى، بر تلىنڭ بتون سوزلرينى

جىوب شونلرنڭ معناسىنى سويله گان كتاب.

قاموس تركى، قاموس.

قانون = ترتيب، قاعده، زاكون.

قانون اساسى = توب زاكونلر، خلقلرنڭ اور

فائده لر ينه بولغان روشچە ترتيب قىلنوب

اداره قىلنو.

قباحت = ناچار، چرکن، کیلشمی تورغان
اش، پچەسز.

قدرت = کوچ، طاقت، ألدن کیلو.
قدسیت = پاکلك، تازا، حرمتلی.

قدیم = ایسکی، اوّلگی، بورونغی، عتیق.
قرار = بر اش ویا سوزگه شولای بولسون یا
بولماسون دیوب کیسوب حکم قیلو.

قرائت خانه = هر کیمگه کروپ اوقورغه
رخصت بولغان غزیتە وکتابلر بولغان
بنادر. هر شهرگه قرائت خانه بیک کیره کدر.
قرانتینه = جوغا تورغان آورولرنی جوغودن
صاقلار ایچون شبههلی آورولی یرلردن
کیلگانلرنی باشقه کشیلر ایله آرالاشدرمای
تورو، هم اول آورولرنی پاکلاو.

قرون = قرنک جمعیدر، قرن زمان، وقت دیمکدر.
قرون اولی = دنیا یارانلغاندن غربی روما
پادشاهلغینک بتوینه قدر یعنی میلادی
۴۷۶نچی یلغه قدر بولغان زمانغدا یتوله در.

قرون وسطى = غربى روما ايمپىراتورلغىنىڭ

بتكاندىن استانبولنى تركلر آلمانچە بولغان

وقتغە يعنى ميلادى ۱۴۵۳ نچى يىلغە قدر.

قرون آخره = ۱۴۵۳ نچى سنه ميلادىيەدىن

حاضرگى زمانغە قدر.

قساوت = قاتىلىق، حمىتسىزلىك، هيچ نرسەدىن

اثرلنمىيان كوڭل، كرلى قارا بولو.

قسمت = الوش، يازمش، تقدير.

قطع = كيسو، آيرو، يوق ايتو، اول آرادەغى

دوستلقلنى قطع قىلدى.

قطعه = بولك، كيسەك، قورى يرنىڭ بيشكە

بولنگاندىن هر برى.

قطعى = كيسولى، شېھەسىز، شكسىز، آنق.

قمار بازلىق = اوتوش اوينى...

قوزموگرافىيە = يولدىز وقوياش آيلر حالينى

سويلى تورغان علماك، هيئت علمى.

قوقو = ايس، بورون ايله بلنە تورغان نرسە.

ايسلى ماي گوزل قوقولىدىر.

قولاغور = يول كوستروچى، دليل، رەبەر.
 قولاي = يىگىل، آنسات، زىھىتىز.
 قوماندان = باشلىق، عىسكىر باشلىقى.
 قوندو قتور = تىمىر يوللارنىڭ غى ۋا غونلاردا
 يورى تورغان خىدمەتچىلەر.

قونفرە = بىر الوغ اش حقىدە قىرار بىرو
 ايچون پادشاھلار ويا آنلارنىڭ وكىللىرى
 جىولشوب سويلەشە تورغان مجلس.
 قونفرانس = قونفرە كىيى لىكن بوندە تمام
 قىرار بىرلەمى، سويلەشەلرگىنە.

قومىدىيە = كولدەر تورغان تىياترواوينى،
 كولكى اش، مىسخرەلىك.
 قىياس = بىر نەرسەنى ايكىنچىيە تىگىكاروب
 چاغشتىروب قاراو.

قىلوقال = مەناسىز بوش سوزلەر، ايمىش دىمىش.

ك

كائنات = ياراتلىش نەرسەلەر، خىداينىڭ ياراتقان
 دىيادەغى بىتون نەرسە.

كاتب = يازوچى، پيسر.

كارخانه = اش يرى، فابرىقا، زاۋود.

كادىتلىر = پادشاھلىقنىڭ توب زاكونلىرى

اوزگار تىلسون، زاكون قاشنىك ھەركەتلىگەر

بولسون، ھەرتورلى كىڭىچىلىك لىر بىرلىسون

دىگان پارتىيە كىشىلىرى.

كاسە لىيس = تارىلىكە يالاۋچى، شوندايىن

كىشىدركە كىنىڭ قاشىنىە بارسە آنى ماقتاب

آنكىچە بولوب يورور.

كافە = بتون، ھەر قايسوسى، جەمەسى، بارسى.

كامىسىيە = بىر الوغ مجلس بەئىز بىرلىشلىرىنى

قارار اىچون اوز آرارلىرىدىن بىر نىچە كىشىنى

سايلاب قويالىر. يىنەدە بىر الوغ سودا كىردىن

كچىراك اش قىلوچىلىر ساتارغە نىرسە آلا

سومىنىە نىچە تىنى شول ساتوچىغە بولا. اگر

ساتىلماسە كىرى قايتاروب بىرە آلا.

كانتريبو تىسىيە = تىمىنىات خىرىيە.

كازفيسكاوايت (براونىڭ مەلىكىنى ھۆكۈمەت
كازفيسكاوايتسىيە) طرفىدىن اوزىنىڭ فائىدەلەنۈپىنى
طوب، ھۆكۈمەتكە ضررلى كىتاب، غزىتە،
ژورناللارنى چىققاچكە خىزىنەگە پالىتسىيە آلۇپ
ياندۇرە.

كېر = الوغلانۇ، تكبرلك.
كېيتال = مال، آقچە، بايلىق.
كېيتاليزم = آقچەلىق، آقچە ھقنىدە بىر فېكر.
كېيتالىست = باي كىشى، آقچەلى.
كىتبخانە = بىك كۇب كىتابلار ايله طولى زور
بىر بولمە، يا اوى.

كلەر = قايغۇ، ھىسرت، كوڭل طىنچىسىزلىغى.
كرات مرات = ئىللە نىچە قات، كۇب مرتبە.
كرامولا = قارشىلىق، مخالفت.

كۈرە = توڭكاراك، دو ماللاق، طوب، شار.
كرىتىكاوايت = تنقىد.

كس = كىشى، آدم.
كفايە = جىتەرلىك.

كلاسسىيەنىڭ ئايسىتىنىكت = ھەرىكەت خەلقنىڭ
 ئوزۇنلىرى ھەققىدە غى خەلىق ھەسارى
 (سىزولرى).

كەلىپت = ھەقىقەت، زەھەت، قەيىمىن اش،
 كەنايە = سوزنى ئوچون چەغەرمى ئىللا ئىنىدىنى
 اشارت ايله آنقى قىلەمى سويللاو،
 كەلمە = سوز.

كەلىپت = كو بىلك.

كو پىك = ات

كو چىك = كەچكە.

كو نىستىتو تەسىيە = قانۇن اساسى.

كو نىستىتو تەسىيە نىنى | كادىت مەسلىكەندە
 دىمەق قراتىچىسىكى پار تەپە | بولغان كەشىلەر.

كو نىسول = بىر ھەكىمەتنىڭ ايكەنچى پادشاھلىقە

اشلارنى قاراب تورا ئورغان الوغ تورە، سەفىر.

كونسىيەر ۋاتىيۇنى = ايسكىمىلك، ايسكى تەقىمىنى

صاقلارغە طر شو.

كوممونيىزم = ھەر نەرسە ئورتاق جەمەيەتنىكى

بولسون، خصوصى ملك ديگان نرسه بولماسون
يولندهغى بر فكر.

كونسيير ۋاتور = ايسكى حكومت ياقلى كشى.
كوسوۋيننى نالوك = ساتلق مال و نرسه لىر
هم ياصالغان و چغارلغان نرسه لىر ده آله
تورغان رامات (نالوك)، تاموژنى، پوشلىنه.
كونسيستور يه = چيركاواشلىرىنى دىنى اشلىرىنى
قارى تورغان روحانى محكمه،

كيمياء = جىملرڭ بررسىنه وشلو، آلماشنو.
وندىن بحث ايتە تورغان علملك، الخيمياء.
كولتورا = مدنيت، اوقو، فكر آچلو شلانو،
خلقناڭ اوقوب آلغە كيتووى.

گ

گماۋان = دىنگزده پراخودلىر توقتار ايچون
ياخشى اورون، ليمان.

گراژدان = پادشاهلىقه هر تورلى حقارى نمام
بىرىنگان حر آزاد كشى، تبعه.

گروپپا = جىولاش، جەمەيت، بىر فكرده گى خلقار.

گور و موتقود = يورتلارنى ياشىدىن صاقلى تورغان
قورال.

گورەرك = بىر پادشاھلىقدىن ايكنچى سىنە چىغارلا
تورغان. اللردن آلنە تورغان آقچە تاموژنى

گوزل = ماتور، ھىيت.

گىمناستىقە = گودە و اعضالارنى اوزىنىڭ قاعدەسى
ترتيبى بويىنچە سىلىكتو.

ل

لاابالى = فکرواويسز آدم، ھىچ نرسەدىن تارتىنمى

تورغان كشى، تكلفسز، رسم و عادتارگە رعايە

قىلمى تورغان كشى.

لائحە = اويلانوب قويلغان بولادە لىكن قبول

و تصديق قىلنماغان زا كون و ترتيب. كاغد

اوستىندەگى زا كون.

لايد = قويوى مەكىن بولماغان، بىك كىرك، لازم،

چارەسىز، ضرورسىز.

لاحقە = علاوہ، قوشلغان.

لازم = ئىوشلى، كىركلى، قويوى مەكىن

بولماغان. بىڭا اوقومق لازمىر.

لاشى = يوق نرسە، آرنىرسە، يوق درجە -
سندە، حسابقە آلنورلىق توگىل.

لاف = سوز، انگىمە، معنى سوز سوز، كىركىمى
تورغان سوز.

لايعقل = بيهوش، قىلغاننى بامەيان، بىك
ايسرك، ماس.

لايعر ولايىھى = حسابسىز، سانالالتورغان
ايماس، بىك كوب.

ليبيرال = حرىتنى تلى تورغان كشى .
ليبيرالىنى = تمام حرىت كىگچىلك يله اداره
قىلىنو.

لاكاوت = اشچىلارڭ زاباستوفكاسىنە قارشى
بايلارنىڭدە اشنى توقتاتولرى يعنى اشچىلارگە
اش بىرمى توزو.

لزوم = كىرك، حاجت، احتىياج.
لزومنى اثبات = تىوشلى وكىركلى ايكاننى
بلدرو، ايتو.

لسان = تل، بىر قومنىڭ سويلدىكى تل، لغت، لهجه،
لساندىكى، اولە ئللە نىچە لسان بىلە.

لطافت = خوشلق، يوشاقلىق، ماتورلىق،
گوزلك.

لطف = ياخشىلىق، يوشاقلىق ايله.
لطيفه = اوين، كولكى، چن اولماي اوين
ايچون ايتلىگان نرسه.

لغت = پر قومنىڭ مقصودلىرىنى بلىرو ايچون
استدلال ايتىمىدە بولىدىقلىرى سوز وىلمە.
لغو لهب = بوش و فائىدەسىز، اوين كولكى
ايله اوزدرو.

لفظ = سوز، آوزدن چىققان توش.
لقردى = سوز.

لكه = تاپ بويىلى، نرسەنىڭ اوستىمىنە تامىغان تاپ.
لوزونىغ = توب فكر، اصل وىكر، اويلىنىغان
يول. بىنم لوزونىغ ملتىكە خىدمتىر.

لوقوموتىف = اوت آربا. پاراۋوز.
لەتە = فائىدەسى آنىڭ ايچون.

ليتوگرافىيە = طاش باسمىسى.
ليتيراتورا = ادبىيات.

لیت ولعل = بلكه، باقالم، انشاءالله، اوزاقلامای

قیلو، ایرتهن، بورسی کوڭ.

لیمان = پراخود و کیمه لرنڭ ییل وداول یا

ایسه صوغش وقتلرنده صاقلانوب طور

تورغان اورونلریدر.

۴.

ما به الافتخار = آنڭ ایله اقتالنه تورغان نرسه.

مایینچی = ایکی اراده غی، آراغه کروچی.

ماجرا = واقعه، بولغان بر اش.

ماتم = براو اولسه آنڭ ایچون یغلاشوب قارا

کیوملر کیوب قایغولی یورو.

ماجور = ثوابلی، ایتکان قیلغان یاخشلغی نڭ

حقینی کورو.

ماخذ = بر نرسه نڭ آلدیغی اورون، چغا

تورغان یری.

ما کولات = آشالاتورغان نرسه لر، آشاماقلر.

مأمور = بیر رلغان کشی، توره، ناچالنیك، بر

اورنده غی کشی، بر اشکه پیلگولنگان.

مأمول = اويلانغان.

مأیوس = امید کیسەش، کوتەر اوزلمش،
امیدسز بولو.

ماده = قول ایله توتلۇب، كوز ایله كوره تورغان
فرسە، اش، ترتیب وزا كونك پر مسئلەسى.
استاتیة، پونكت.

ماعداء = باشقە، غیری، بوتەن. قولمىدەغى
كتابدن ماعداسى ھرقایوسى اوزمنكى در.

مالامال = كوب، تورلى، مول، طولى.

مالانھایه = چىكسز، پایمانسز.

مالایعنى = معناسز، بوش اش.

مالیخولیا = صاتاشوب عقلی کیموب آورو.

مانارخیست — ایسكى حكومت یاقلى كشی.
ایسكى یاق.

مانیفېستاتسىيە = الوغلار نك قىلغانینه رضا

بولمىچە خلقنك جیولشوب رضا بولماولرىنى
بلگرتوب یورولرى.

مباحثه = پراش حقندە ایكى كشینك سوزى.

ایكى كشی ھرقایوسیدە اوزینك سوزینى

اوستده قالدرور ایچون سویله شولری،
سوز کورهشی، تالاشو.

مبادلهء افکار = فکرلرنی آلماشترو. براو
بر فکر ایکنچیسی ایکنچی تورلی سویلاب
صوگره دن تعلق قیلنه.

مبادله = آلماشدرو.

مباشرت = اشکه توتنو، باشلاو.

مبالغه = بولغانندن آرتق قیلو، آرتدروب
ایتو، بیک آرتق، بیک کوپ.

مباینت = باشقهلق، بوتهن.

مبدول = کوپ، مول، کثیر. بو یل ایکن
مبدولدر.

مبعوث = یبارلمش، کوندرلمش، وکیل،
قایتارلمش. پیغمبرلر الله طرفندن مبعوثلردر.

مداین = دیننی بیک اخلاص ایله توتوچی،
دیندار.

مترجم = بر تله یازلغان نرسه نی ایکنچی
تلگه ایله ندر وچی، پیراودچیک.

مئروكات = بىر آدمىنىڭ وفاتىدىن سوڭ قالغان نىسەلىرى .

متعدد = سان جەتتىدىن كوپ اولان، تورلى تورلى .

متعصب = اوز قومىنىڭ عرف و عادىتىنىڭ ئارتق رعايە قىلۇپ باشقە قوملىرىنىڭ خورلاپ كىمستۇچى، عرف عادىتىنى دىن دىوب بلۇچى، دىلىسز بولسەدە اوز سوز و فكرىنى قۇتلاوچى كىشى .

مجانا = بوش، حقىز، تىگون .

مجبور = جبرلىنىش، زورلىق كورمىش، اختيارىزىنى بىرلىشىنى قىلۇرغە كۈچلىنىش .

مجله = ژورنال .

مجموعه = جىولمىش، تورلى فن و علم حقىدە جىولمىش كىتاب .

محاكمه = بىرلىشىنى عقلغە سالۇپ اويلاپ بىر طرفقە حكم قىلۇ، حكم قىلىش .

محرر = يازۇچى . بىگرا كە غزىتە يازۇچى كىشىگە ايتۇلەدۇ .

محصولات = بارلقغه کیلگان، آلتغان نرسه،

یردن چقغان ایکن آشلق، بو یل ایگندن

قانیچه محصولاتگن بار؟

محو اولمق = بتمك، یوق بولمق.

مخابره = خبرلشو.

محافظه = صاقلالو، قورو.

محبوس = توتقون ایرکنلکده بولماغان،

تورمه ده گئی کشی.

مخترع = یاگنا نرسه او یلاب چغارغان کشی.

محظوظ = شاد بولو.

مداره = کوکلنی بلد رتمی ظاهره هر کمگه

دوستلق کورستو. هر کمگه کولاج

یوزلی بولو.

مدافعه = اوزندن بر ضررنی یبارو، براونك

یاقلی بولوب ایکنچی کشی طرفندن آنا رغه

قارشى ایتلگان سوز و اشلرگه جواب بیروچی.

مدیر = اداره قیلوچی، اش یورگزوچی،

باغوچی، بر عمومى اش و یا سودا و باشقه

اشلاردهمی شونی قاراب تیک شروب یورگزوب
تور وچی.

مذاکره = برایش حقنده سویله شو، او یلاشو.

مراجعت = صوراب قاراو، قایتوب قاراو.
اوتنوب بلو.

مربع = دورتلی، دورت طرفیده بردای اولان
نرسه □

مساعده = یاردم، رخصت، کیگچیلک، اذن، معاونت.

مساوی = تیگز، برابر، آیرماسز.

مساهل = یگگلگه صاناو، یوقغه حساب قیلو.

مسئول = برایش حقنده جواب بیروچی، بر

اشنی اوز اوستینه آلوچی. بو اشنی
بولدرا آلماسام بن مسئول.

مستملکات = بر پادشاهنک ایکنچی یراق
یردن آلوب قویغان یری.

مستند = تایانوچی، اوشانوچی.

مستعد = بر نرسه گه حاضرقلی بولو، اویاو.

زیراک مستعد شا کرددر.

مستطیل = اوزونچە. []

مسكوكات = صوغلماغان آقچەلەر.

مسكرات = ايسرتكچلەر، ايسرتە تورغان نرسەلەر،

ماس قىلا تورغان. آراقى صرا آفيون

مسكراتدندەر.

مسلك = يول، كىتىش، ھەر آدمنىڭ دنيادە ياشار

ايچون اوزىنىڭ توتدىغى يول، بىر بىلىگلى

فكر ويول ايله يورمك .

مشاركت = اورتاقلىق، بىر لشدە باشقەلەر ايله

برگە بولو، قوشلو، قاتشو.

مشاوره = كىگاش.

مشاهدە = كورنو، حاضر بولو.

مشتري = آلوچى، ساتوب آلوچى.

مشروطه عواميه = كاديت.

مشهور = آتاقلى، يايلامش، ھەر كەمگە بىلىنىش،

خلق آراسىنە آطى چىققان.

مصادره = كانفيسكاتسيە، براونىڭ بىر نرسەسىنى

تارتوب آلو.

مصالحه = ايکى داۋلى كىشى كىلشەك، ياراشمەك،
بەتشمەك.

مصحح = باصلغان كىتابلارنىڭ خىطى
وياڭلىقلىرىنى قاراپ تۈزەتۈپچى.

مصنف = كىتاب يازۇپچى، كۆڭلىدىن اويلاپ
چىقارۇپ يازۇپچى.

مضحكه = كۈلدۈرۈپچى، تىياترو اوينى.

مضر = ضررى، زىيان تىگىزۈپچى.

مضطرب = اختىيارسىزلىق، چارەسىز، محتاجلىق.

مضمون { مەنى، بو جەلەنىڭ مەنىسى
مال { آڭلانەدر.

مطالعه = پراشنى بىك ياخشى اويلاپ، كۆڭل
سالۇپ اوقۇپ، بىلىم دىۋىپ طرەشۇ.

مطبعة = كىتاب و باشقە يازۇلار باصولا تورغان
اورۇن، باصمە خانە.

مطبوعات = باصلغان نەرسەلەر، غرەپتە، ژورنال،
كىتاب و رسالەلەرڭ بارسىنە ايتۇلەدر. مطبوعاتى
آلغە كەپتەگەن خەلق ترقى ايتەمى.

مطلوب = تله‌نگان نرسه، آرزو اولغان.

ایسته‌لنگان، طلب ایتلمش.

معارف { اوقو، علم، فکر، اوی ایله بلنه

معرفت { تورغان نرسه

معاشره = خلقار ایله برگه یاخشى کیچمنش.

معامله = اش قیلو، خلقار ایله آالش بیورش
ایتو.

معاند = قارشوچی

معدود = سانالمش نرسه.

معروف = مشهور.

معاونت دائمی = همیشه یاردم، بولشلاق.

معدن = تاش، توپراق، آلتون کمش کبی
یردن چغا تورغان نرسه‌لر.

معمار = آرخیئتور.

معین = بیلگلی نرسه.

معیشت = ترکلك قیلو، کون کورو، توروش.

مع التأسف = قایغو ایله، کوینو ایله.

مغرور = اوزىنه اوزى ايسى كىتو.

مغلوب = جىگلو، آستىده قالو.

مقاومت = سوز بركتو، وعده قىلىش، يازشو.

مقاوله = قارشى تورو.

مقتول = اولترلمش.

مقرر = آنق، شكسز.

مقاله = يازلغان، ايتلىگان سوز.

مقدس = پاك، حرمتلى، بىك الوغ.

مقتدى = ايهروچى، نمازده امامغه اويو.

مقياس = ايكى ير يا ايكى شهرنىڭ آراسىنى

بلو ايچون، يا بر نرسهنىڭ اولچار ايچون

استعمال قىلنە تورغان قورال.

مكمل = هر خصوصده تمام كامل قىلنەش، هر

يرى يتشكان.

مكيفات = كيف، كوڭلىگە شادلىق، نشە. بىرە

تورغان نرسەلر.

مكره = كوچلىنگان، كرەشن.

ملت = بر نسلدن اولان خلىق، روس ملتى،

ترك ملتى، يهودى ملتى.

ملاحظه = ذهن يورتوب اويلاو.

مملكت = بىر پادشاھنىڭ قول استىدەغى يىر،
صو، شەر، خلق.

ممنونيت = شادلىق، قوانو.

مناسب = تيوشلى.

منقاد = بوى صونمق.

منجر = تارتلمش، صوزلمش. آلازاشى صودقە
قدر منجر بولدى.

منفعت شخصيه = اوز فائىدەسى.

منفعت عموميه = خلق فائىدەسى.

منقرض = بتكان، توپان كيتكان.

منظره = كورش، بو طاونىڭ منظرەسى بىك
ياخشى ايكان.

مؤسس = باشلاب ياساۋچى، اشكە نىگز
قورۇچى.

مهندس = بنا، يول، كوپر، ماشىنالىرغە مخصوص
علمنى بلۇچى.

ميدىسىن = طب، آورولار حالين قارى
تورغان علم.

مېقروپ = صو و هواده كوز ايله كورنمى
تورغان بېك واق ضررلى قورتلردى.
میلاد = براونىڭ توغان كۈنى.

ن

ناموس = ادب، عرض، توغرىلىق، ناچارلىقدىن
ماقلانو.

نااوكا = سبق، علم.

نامه = يازو، خط.

ناقىسيه = تل يا دىن، عرف و عادت. نسل

جەتەندىن بىرلىككۈنى بلوب برگە جيولغان خلق،

ملت.

ناقىسييونالىنى = مىلى، ملتىكى، ملتكە منسوب.

نائىل مرام = تلەگانىنە ايرشو.

ناتورا = طبيعت.

ناشى = پيدا بولوچى.

نااهل = ايهسى اولمايان، تيوشلى كشيىسى

بولماغان، تيوشسىز.

نادر = آز.

نالوك = خەلقلىرىدىن آلونى تۇرغان آقچە (رامات)،
 ايماننا تولاو، صالح.

ناكار = خەلق طرفىدىن ئوزلىرىدىن الوغلىرى،
 قىلىنغان بىيورق، نصيحت، يول كۆرسىتىش.
 نباتات = اولەن، چۆب، پىچان، آغاچ كېسى
 اوسووى اولان نرسەلىرى.

نتيجه = رىزولتات، اشىقنىڭ صوغىسى.
 نجات = قۇتلىق، سلامت، خلاص.
 نزاع = داو، زانجال، قىچقىرىش، اختلاف.
 نساء = خاتۇنلار، اورغاچىلار.
 نسخه = كىتاب رسالەلىرىنىڭ بىر دانەسى.
 نسبه = كۆتەچىك، يىر.

نسخ = خەمسىز قالدىرىق، اشىقنىڭ چىقارغۇ، اۆلىكى
 اشىقنى يوقىغۇ، يارقىسىز قىلىق.

نشان = علامەت، بىلىكى مىدال.

نشر = تاراتقۇ.

نصاب = زىكات واجب بولۇپ باق مال.

نصرانيت = خرىستىيانلىق.

نص = آیت، حدیث.

نصرت = یاردم، بولشور.

نصل = نیچوړك.

نصیحت = اوگوت.

نطق = سوز سویلاو، جیولغان کوب خلقغه.

قاراب سویلنگان تملی تاتلی آچی وعظ.

نظارت = قاراو، تفتیش قیلو، خاقلر ك قیلغان.

وباشقه اشلرنی تیکشروب تورو، مکتب.

نظارتی.

نظافت = پا كلك، تازالق.

نظام = ترتیب، قاعده، زا کون.

نظریات = فقط علمی گنه. نرسته فی عملنی قیلمی.

فقط اوزنگنه بلو.

نظم = ترتیب، وزنلی هم آخرلری موافق.

قافیهدلی سوزلر، کویلی سوز. نظم ایله شعر.

آراسنده آیرما: نظم فقط وزنلی آخرلری.

برسی برسینه توغری کیلسون ایچونه گنه.

ترتیب قیلنغان کویلی سوزلر حتی صرف.

نحو قاعدەلەرىنەدە رعایت قىلىنمادغى كېي
ياخشى معننى گوزل فكرلر آڭلاشلوینەدە
كوب اعتبار قىلنمى.

اما شەردە وزن وقافیەدن بیگراك معننى لی
وفكرلى، كشیگە اثر ایتەرلك قیلوب ترتیب
قىلنغان کویلى سوز.

نظيره = بر نرسەگە اوخشاش قیلو، اورنك
تقلید.

نقد = آقچە، حاضر آقچە بیروب آلو.

نقص = کیچیلک، یتشمگاناک.

نقل = کوچرو، براونك ایتکانینى ایتو.

نفرت = جات کورو، چيك کورو، سويماو،
جاراتماو، جیره نو.

نفسانیت = بر آدمنك ايكنجی براوگە اولان
آچو ایلە دشمانلغى.

نوايجاد = یاڭا یاصالغان، یاڭا بارلقغە
کیتورلگان نرسە.

نواھى = خداينىڭ طيغان اشلرى.

نوبىت = كىزەك، ئرەت، چىرات.

نبايت = چىك، آخر، غايت.

نېم = يارتى، يارم.

و.

واجب = قويوى درست بولماغان نرسە، بىك
كىرەك، لازم.

واردات = كىلور، فائىدە، داخوت، كوڭلىگە
كىلىگان نرسەلەر.

واسطە = آراغە كرگان، ايكى نرسە آراسىندە
بولغان نرسە، سبب، آرقلى. تىلىغراف
واسطەسىلە خبرلشدم.

واعظ = اوگوتلاوچى، نطق سويللاوچى.

والدە = آنا، تودروچى.

والى = تورە، باشلىق، اش يورگزوچى، گوپىرئاتور.

واقعه = اش، بولغان بىر اش.

وجدان = چن فكر، چن فكر واوى.

وصيت = اولگانده ايتوب قالدرا تورغان.

وحشت = حیوانچیلق، قرو دالاده تور و چیلق
وطیفه = خدمت، اش، زالوۋانیه.

وجه = سبب.

وکیل = اش تابشرلغان کشی.

ولایت = گوییزنا.

ۋ.

ۋاززۋانیه = خطاب، براوگه قاراب سوز
سویلهو.

ۋویننی پولورژینیه = صوغش حالتی، مملکت
طنچسز وقتده خلقنی طیار ایچون صوغش
حکمی اعلان قیلو.

ه.

هپ = باری، جمیع، بتون، هپهز، هپگن.

هلم = جیمرو، بوزو.

هجا = ایجکلاو، حرفنی ده هم آنک آیتینی

لومت اوتر سا کنلرنیده برگه ایتوب یازو.

هجرت = اوز یرینی تاشلاب ایکنچی یرگه

کوچو، یر آلدرو.

هجوم = اوستكه باصو، اوستكه كیلو، باصقن.
 هدايت = توغرى يولغە كرو، خدانىڭ بىلدۈرۈى
 ايله عقلنى تابو.

مضم = آشاغان آش سگو.

هفته = بىر جمعه، ىدى كۈنلىك وقت.

هلال = ياڭى آي.

همت = قصد، نىت، چىن كوڭل ايله كىرشو.

هوس = كوڭل قويو، آرزو.

هيئت = صورت، شكل، كۆرىنىش، گۈدە.

هيئت علمى = كوك يولدىزلىرىنىڭ ھالىنى بىلدۈر
 تورغان علملىك.

هيئت تحريريە = غزىتەدارەسىندە يازۇچىلىرىنىڭ
 بارلىقى، مجموعىسى.

ھىكل تراشلىق = تاش يۈنۈب صورت
 ياقىماۋچىلىق ھىرى.

ھىھات = ساقىن، يىراق يول، اوتىكن بىر اشكە
 قايغۇرو. ھىھات! ياشلىك كۈنلىرى اوتىدى.

هېكتوگراف = بر تورلى باصو، ژىلاتىن.
 لردن قايناتلۇپ جىلم كېى قاتادە شونارغە
 مخصوص قاراسى ايله يازلغان يازونى
 باصاڭگە شونىدە توشوب قاللا، شونىدن صوڭ
 آق كاغىدلرنى شول جىلمگە باصاڭنە باراسڭ،
 هېكتەمونىا = پادشاھلار آراسىدە اوستىنلىك
 برنچىلىكنى آلو.

۵.

ياخودىا ايسە = ايكى اشنىڭ برىنى اختيار قىلۇنى
 بىلدىرتور. بو كۈن ياخود ايرتەگە كىتەرەن.
 ياساق = طيولى، شريعت وزا كۈن قاشىدە
 قىلۇرغە ياراملو، منع، نهى.
 يىغما = خراب قىلو، تاللو، كوچلاب مال آلو.
 يقىنامعلوم = آنق، شېھەسىز، شكەسىز، بىلەگلى.
 يوبىلى = اش كورستكان مشهور بر آدم
 ايچون ۲۰-۲۵-۵۰-۱۰۰ يىلدە قىلنە
 تورغان بىيرام.

یور یست = آدوا کات، فقیه، زا کون بلوچی.

یور یل یچسکی فاکولتیت = آدوا کاتلر
اوقوب چغا تورغان منف.

یوستیتسی = عدالت، توغری حکم.

یوهور یستیچسکی = کولکیلی، کوکلی،
مزا حلی.

ییل پازہ = جای کونلرده اسسی وقتلرده هوانی

صالقونایه تور ایچون قولغه آلنوب سلکتله

تورغان نرسه، مروحه.

(صولڭ)

